

Antwerpen - Brussel - Gent
juni 2012

De Belgisch-Israëlische relaties op het vlak van bewapening

Dossier ter ondersteuning van een militair embargo tegen Israël

Dit dossier werd gerealiseerd door intal, Vrede vzw en Vredesactie met de steun van Geneeskunde voor de Derde Wereld en DGD.

VREDESACTIE

1. Inleiding

Het Palestijns Nationaal Comité voor Boycot, Desinvesteringen en Sancties (BNC) lanceerde in de zomer van 2010 een oproep tot een internationale campagne voor een militair embargo tegen Israël. Een samenwerkingsverband tussen Vrede vzw, intal en Vredesactie geeft daaraan gehoor en eist dat de Belgische overheden een formeel embargo instellen. Geen in- of uitvoer van militair materieel, geen investeringen in of samenwerking met de Israëlische defensie-industrie, kortom geen militaire samenwerking met Israël.

Een militair embargo richt zijn pijlen op de Israëlische militaire bezetting van de Palestijnse gebieden en is noodzakelijk om het illegale en criminele gebruik van militair geweld tegen de Palestijnen te stoppen. Het gaat om een effectief en gewelddoos drukkingsmiddel dat Israël ertoe moet aanzetten respect op te brengen voor het internationaal recht. De internationale campagne kan rekenen op de steun van prominente figuren, onder wie verschillende Nobelprijswinnaars. Zij ondersteunen de vraag voor een stopzetting van alle wapenexport naar Israël, ook als die een andere eindbestemming dan Israël heeft.

Volgens officiële cijfers van de Europese Unie hebben de lidstaten van 2003 tot 2010 voor 1,2 miljard euro aan vergunningen verstrekt voor wapenleveringen richting Israël. België bezet de zesde plaats met 28,7 miljoen euro over dezelfde periode.

Bij de Israëlische aanval op de Gazastrook ('Operatie Gegoten Lood') van 2008-2009 vonden 1.389 Palestijnen de dood, van wie 759 niet deelnamen aan de vijandelikheden.¹ Daarop spraken de gewestregeringen in België af geen uitvoerlicenties meer te verlenen voor wapens of defensietechnologie bestemd voor de Israëlische strijdkrachten.²

Het rapport van 2010 van de EU over uitvoer van wapens toont echter aan dat België 11 wapenlicenties aan Israël had toegekend voor een totaalbedrag van 2,2 miljoen euro. Bovendien zijn volgens maandelijkse rapporten over de Belgische regionale wapenexport ook in 2011 nog uitvoerlicenties verleend. Hoewel een deel van de handel tussen de twee staten niet bestemd was voor Israël als eindgebruiker, is het zo dat deze transacties het voortdurende geweld door Israël en de schendingen van het internationaal humanitair recht (IHR) en het recht inzake de mensenrechten (MR) ondersteunen en in stand houden - en dit des te meer wanneer de belangrijkste bedrijven in handen zijn van de staat Israël.

De vredesorganisaties wijzen op de samenwerkingsverbanden tussen Israëlische en Belgische defensiebedrijven. De Israëlische wapenindustrie is nauw verbonden met het Israëlische militaire bezettingsapparaat en elke samenwerking of project met de wapenindustrie draagt bij tot de versterking ervan. Zo herbergt Vlaanderen een dochterbedrijf van Elbit Systems, een van de belangrijkste Israëlische wapenproducenten en dus een belangrijke actor in de Israëlische bezetting. Het gaat om het optische bedrijf OIP, dat onderdelen levert voor wapensystemen, die weliswaar een andere eindbestemming dan Israël hebben. Aangezien Elbit bewakingssystemen in de Palestijnse gebieden levert en drones produceert die ingezet worden bij aanvallen tegen burgers, roept een dergelijke samenwerking ethische en juridische problemen op die de vredesbeweging wil aanklagen.

1 Betsalem, *Operétion Cast Lead, 27 Dec '08 to 18 Jan '09*, 1er juni 2011, http://www.btselem.org/gaza_strip/castlead_oper

2 International Press Center, *Consultatie met de 3 Gewesten over de wapenexport naar Israël en de bezette gebieden*, publié par, 9 february 2009 <http://presscenter.org/fr/pressrelease/20090209/consultation-avec-les-trois-r%C3%A9gions-sur-lexportation-darmes-vers-isra%C3%ABl-et-l-0?setlang=1>

Een aanzienlijk deel van de samenwerking tussen Israëlische en Belgische bedrijven en instellingen – waaronder universiteiten – vindt plaats in het kader van Europese onderzoeksprogramma's rond veiligheid en defensie, meer bepaald binnen het Zevende Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (FP7). Deze onderzoeksprogramma's staan ook open voor Israëlische defensiebedrijven. Elbit Systems en Israel Aerospace Industries participeren aan FP7-projecten met een totale waarde van 235,8 miljoen Euro, een som die voor meer dan de helft wordt betaald door de Europese Unie. De andere helft wordt ingebracht door de deelnemende partners aan de projecten. Momenteel zijn er minstens acht Europese projecten waarbinnen Israëlische defensiebedrijven samenwerken met Belgische instellingen en bedrijven. Deze samenwerking met bedrijven die rechtstreeks gelinkt zijn met de bezetting en repressie in de Palestijnse gebieden is ethisch onhoudbaar en dient daarom te worden stopgezet.

De vredesbeweging vraagt ook dat er een einde komt aan alle wapenimport vanuit Israël. Israël is een van de belangrijkste wapenexporteurs wereldwijd en heeft in 2010 goed drie kwart van zijn productie geëxporteerd naar de wereldmarkt. Ook België heeft in de afgelopen jaren al verschillende keren Israëlische wapens geïmporteerd.

2. Israël: wat is het probleem ?

2.1. Internationaal Recht

De Israëlische bezetting van de Palestijnse gebieden duurt al 45 jaar. De lijdensweg van het Palestijnse volk nog veel langer. In 1948, terwijl de inkt van het Handvest van de Verenigde Naties en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens nog moest drogen, werden 750.000 Palestijnen gedwongen tot een vluchtelingenbestaan bij de oprichting van de staat Israël, wat bekend zou worden als de Naqba ('catastrofe'). Hoewel de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties bepaalde dat deze vluchtelingen het recht hadden op terugkeer en compensatie voor de geleden schade, is daar nooit gevolg aan gegeven.³ Integendeel, Israël bepaalde in 1953 dat alle Palestijnen die na de uitroeping van de staat Israël (14 mei 1948) in het buitenland verbleven niet meer mochten terugkeren. Met de 'wet op de Eigendom van de Afwezigen' (1948) verloren de vluchtelingen hun eigendomsrechten.

De kwestie luidde het begin in van een lange reeks Israëlische wetten, bepalingen en handelingen die het internationaal recht met de voeten treden. Na de bezetting van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook als gevolg van de zesdaagse juni-oorlog in 1967, stemde de VN-Veiligheidsraad Resolutie 242. Deze bepaalt dat Israël zich uit de bezette gebieden dient terug te trekken en dat het ontoelaatbaar is om door middel van oorlog gebieden te veroveren. Israël startte evenwel met een politiek van voldongen feiten zonder hiervoor gesanctioneerd te worden.

Zo veroordeelde de VN-Veiligheidsraad de annexatie en uitbreiding van Oost-Jeruzalem (VN-VR res 252, 1968). Wanneer het Israëlische parlement in 1980 heel Jeruzalem uitroept tot 'eeuwige en ondeelbare' hoofdstad van Israël, reageert de Veiligheidsraad met een resolutie (478) die de wet als van 'nul en generlei waarde' bestempelt. Dat hinderde Israël echter niet om Oost-Jeruzalem vol te bouwen met nederzettingen en er grote infrastructuurwerken uit te voeren die ervoor moeten zorgen dat dit stadsdeel een duidelijk joods karakter krijgt.

³ Het recht op terugkeer en/of compensatie zit vervat in resolutie 194 van de Algemene vergadering (11 december 1948).

De bouw van de joodse nederzettingen in bezet gebied wordt al vroeg en verschillende keren veroordeeld door diezelfde VN-Veiligheidsraad (resoluties 446, 452 in 1979 en 465, 469, 471 in 1980). De Vierde Conventie van Genève (1949) verbiedt een bezettende mogendheid om delen van zijn eigen burgerbevolking over te brengen naar bezet gebied. “De vestiging van honderdduizenden Israëlische kolonisten in de Palestijnse bezette gebieden, gestimuleerd en gesubsidieerd door opeenvolgende Israëlische regeringen, is derhalve een ernstige schending van deze conventie.”⁴

Nadat Israël begon met de bouw van een muur in de Palestijnse gebieden, bepaalde het Internationaal Gerechtshof in Den Haag - in de zomer van 2004 - dat deze in strijd is met het internationaal humanitair recht, meer bepaald met de Vierde Conventie van Genève. De muur zorgt voor de annexatie van grote delen van het grondgebied van de Westelijke Jordaanoever en de vernietiging van Palestijnse eigendom (huizen en landbouwgrond). Het arrest van het Internationaal Gerechtshof verwijst naar de Vierde Conventie van Genève (1949) om te stellen dat alle landen die er lid van zijn, verplicht zijn te verzekeren dat Israël handelt in overeenstemming met het internationaal humanitair recht. Er komt echter weinig reactie van deze landen, waardoor Israël van een zekere straffeloosheid geniet.

2.2. Gaza-blokkade en humanitaire crisis

Sinds juni 2007 handhaaft Israël een blokkade van de Gaza-strook. Het gaat om een maatregel die de hele bevolking van deze smalle strook land treft. De blokkade heeft de economie in Gaza zware schade toegebracht en de bevolking nog verder in de armoede gedreven. 80 procent van de bevolking is tegenwoordig afhankelijk van internationale hulp. Volgens Amnesty International heeft Israël honderden aanvragen om de Gazastrook te verlaten omwille van medische redenen afgewezen, wat voor sommigen de dood tot gevolg had.⁵

De Israëlische militaire operatie ‘Gegoten Lood’ in de winter van 2008/2009 zaaide dood en vernieling in de hele Gaza-strook. Volgens de Fact Finding Mission van de Verenigde Naties zijn er rond de 1.400 mensen gedood van wie 340 kinderen en werden huizen, bedrijven, scholen, ziekenhuizen, politiestations en andere publieke gebouwen vernietigd.⁶ Volgens de VN-missie was de Israëlische militaire operatie gericht tegen de hele Palestijnse bevolking in Gaza en is ze dus een verderzetting van de voortdurende politiek van collectieve bestraffing. Tijdens ‘Operatie Gegoten Lood’ maakte het Israëlische leger op een doelbewuste en disproportionele manier gebruik van geweld. Het rapport van de missie beschuldigde het Israëlische leger (alsook de Palestijnse militanten) van oorlogsmisdaden en mogelijks ook misdaden tegen de menselijkheid. Sinds het einde van de ‘Operatie Gegoten Lood’ (tot eind 2011) zijn er nog eens 254 Palestijnen gedood in de Palestijnse Bezette Gebieden, onder wie 32 minderjarigen.⁷

In mei 2010 onderschepte het Israëlische leger een internationale hulpvloot voor Gaza, waarbij negen activisten werden gedood en er nog eens 50 gewond raakten. Een onderzoek van de VN-Mensenrechtenraad stelde vast dat Israëlische soldaten dodelijk geweld gebruikten op een brede en arbitraire manier.

4 The Right Forum, Internationaal Recht, sine data <http://www.rightsforum.org/internationaal-recht/>

5 Amnesty International, Israel and the Occupied Palestinian Territories - Amnesty International Report 2010, sine data, <http://www.amnesty.org/en/region/israel-occupied-palestinian-territories/report-2010>

6 HUMAN RIGHTS COUNCIL, *United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict*, 24 septembre 2009 <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialsession/9/factfindingmission.htm>

7 Betsalem, Fatalities after operation "Cast Lead", 31 mei 2012, http://old.btselem.org/statistics/english/Casualties.asp?sD=19&sM=01&sY=2009&filterby=event&oferet_stat=after

2.3. Mensenrechtenschendingen op de Westelijke Jordaanoever

Al vele jaren beperken militaire controleposten en wegversperringen de mobiliteit van de Palestijnse bevolking, met grote schadelijke gevolgen aan economie, onderwijs en gezondheidszorg.

De Israëlische militaire aanwezigheid op de Westelijke Jordaanoever is noodzakelijk om de kolonisatiepolitiek te kunnen verder zetten. De constructie van nieuwe huizen in bezet gebied verloopt in versneld tempo. In drie jaar tijd (2009 -2011) werd gestart met de bouw van in totaal 5060 nieuwe wooneenheden. De demografische groei in deze Israëlische nederzettingen bedroeg 4,9 % in 2011 en is meer dan dubbel zo hoog als in Israël zelf (1,9 %). In totaal woonden er volgens het Israëliisch Centraal Statistisch Bureau in dat jaar 311.000 kolonisten, tegenover 296.700 in 2009.⁸ In Oost-Jeruzalem – dat eveneens achter de Groene Lijn en dus in bezet gebied ligt – leven er nog eens goed 186.000 (eind 2010).⁹ Het internationaal recht stelt zeer duidelijk dat deze nederzettingen illegaal zijn. Al in 1979 stemde de VN-Veiligheidsraad met resolutie 446 dat ze geen 'legale geldigheid' bezitten en een ernstig obstakel vormen voor een rechtvaardige vrede.¹⁰

De meeste nederzettingen worden afgeschermd door een afscheidingsmuur – op veel plaatsen een dubbel hekken – waarvan het traject voor meer dan 85 procent loopt op Palestijns gebied en duizenden Palestijnen van hun landbouwgrond en waterbronnen scheidt.¹¹

Dorpelingen die zich organiseren en demonstreren tegen de bouw van de muur/hekken op hun land krijgen te maken met brutaal geweld van het Israëlische leger. Tussen 2004 en 2011 zijn daarbij 22 demonstranten gedood.¹²

2.4. Straffeloosheid

Israëlische soldaten, leden van de veiligheidsdiensten en kolonisten die mensenrechtenschendingen tegen Palestijnen begaan, met inbegrip van onwettelijk doden, doen dat volgens Amnesty International volledig straffeloos.¹³ Tussen 2000 – het begin van de Intifada – en 2010 zijn er 2.016 Palestijnse burgers gedood.¹⁴ Volgens een onderzoek van de Israëlische mensenrechtenorganisatie B'tselem is er in de overgrote meerderheid van de gevallen nooit een onderzoek geopend. Israëlische soldaten genieten de facto immuniteit: “een soldaat die een Palestijn doodt die niet aan vijandelikheden deel heeft genomen, wordt bijna nooit voor het gerecht gebracht.”¹⁵

8 LZARHOV (T.), *Settler population rose 4.9% in 2010 in Jerusalem Post*, 27 september 2011, <http://www.jpost.com/DiplomacyAndPolitics/Article.aspx?id=239750>

9 Betsalem, *Land Expropriation and Statistics, Israël*, September 2011, <http://www.btselem.org/settlements/statistics>

10 Artikel 49 van de Vierde Conventie van Genève met betrekking tot de bescherming van burgers in oorlogstijd stelt: “Individual or mass forcible transfers, as well as deportations of protected persons from occupied territory to the territory of the Occupying Power or to that of any other country, occupied or not, are prohibited, regardless of their motive.” In de zesde paragraaf luidt het: “The Occupying Power shall not deport or transfer parts of its own civilian population into the territory it occupies.” <http://middleeast.about.com/od/documents/qt/me081027.htm>

11 Sto the Wall, *Apartheid Wall Land Theft and Forced Expulsion*, sine data, <http://www.stopthewall.org/downloads/pdf/Wall-fc-En.pdf>

12 International Solidarity Movement, *List of demonstrators killed during protests against the Wall*, 30 december 2010 <http://palsolidarity.org/2010/12/list-of-demonstrators-killed-during-protests-against-the-wall/>

13 Amnesty International, *Israel and the Occupied Palestinian Territories*, Report 2011, <http://www.amnesty.org/en/region/israel-occupied-palestinian-territories/report-2011>

14 Betsalem, *Void of Responsibility Israel Military Policy Not to Investigate Killings of Palestinians by Soldiers*, Octobre 2010, http://www.btselem.org/download/201009_void_of_responsibility_eng.pdf

15 *Ibidem*

2.5 Inzet van wapens

Voor het Israëlische leger zijn de bezette Palestijnse gebieden een ideaal testgebied voor de inzet van nieuwe wapens.¹⁶ Uit een onderzoek van de New Weapons Committee zijn toxische en carcinogene metalen die genetische mutaties kunnen veroorzaken gevonden in lichamelijke letsels opgelopen tijdens Israëlische militaire operaties in Gaza van 2006 tot 2009.¹⁷ Het gaat o.m. om extreem toxische metaalcomponenten van DIME (Dense Inert Metal Explosives), wapens die amputaties veroorzaken en afkomstig zijn uit de VS.¹⁸ Zij zorgen voor een uitermate krachtige ontploffing waarbij micro-shrapnel vrijkomt, dat metalen bevat die het immuunsysteem aanvallen. DIME werd voor het eerst ingezet tijdens militaire operaties in Gaza in de zomer van 2006. Ook in wonden veroorzaakt door witte fosfor, een wapen dat tijdens de operatie Gegoten lood werd ingezet, zijn hoge concentraties metalen gevonden. Wit fosfor is op zich geen verboden wapen. Maar uit een onderzoek van de Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch blijkt dat witte fosfor ingezet werd in dichtbewoonde gebieden. Volgens Human Rights Watch wijst de manier waarop het wapen werd gebruikt er op dat er duidelijk sprake is van oorlogsmisdaden.¹⁹

16 SALEH (N.), *Israeli Army: We use Gaza military operation to test new weapons* in Al Ahmram English website, 4 mei 2011 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/11384/World/Region/Israeli-Army-We-use-Gaza-military-operation-to-tes.aspx>

17 New Weapons Committee, *New weapons experimented in Gaza: population risks genetic mutations*, 11 maiei 2010, <http://www.newweapons.org/?q=node/113>

18 MACCARTHY(R), *Gaza doctors say patients suffering mystery injuries after Israeli attack* in *the Guardian*, 17 oktober 2006, <http://www.guardian.co.uk/world/2006/oct/17/israel1>

19 Human Rights Watch, *Israel: White Phosphorus Use Evidence of War Crimes*, 25 maart 2009, <http://www.hrw.org/news/2009/03/25/israel-white-phosphorus-use-evidence-war-crimes>

3. Het Israëlish militair-industrieel complex

3.1 Een cruciale sector

De Israëlishche defensiesector is cruciaal voor het vermogen van de staat Israël om het militaristische beleid in stand te houden. Het land is een van de grootste wapenproducenten in de wereld. Driekwart van wat Israël aan wapens produceert komt terecht in de export. Dankzij die wapenhandel kan de Israëlishche defensiesector, qua output grotendeels in overheidshanden, voortdurend investeren in onderzoek en ontwikkeling en zo de modernste wapentechnologie op de markt brengen.

Daar profiteert ook het Israëlishche militaire apparaat van, dat een groot deel van de wapens en apparatuur levert die het Israëlishche leger inzet tegen de Palestijnen. Daarnaast zijn er de hightech repressie- en bewakingstechnologiën die worden aangewend met de scheidingsmuur, controleposten en de bezetting. De repressie, moord en etnische zuivering van Palestijnen is een vruchtbaar proefterrein voor de ontwikkeling van steeds meer gespecialiseerde apparatuur. Het Israëlish militair materiaal wordt vaak op de markt gebracht als goed bevonden voor confrontatie of uitgetest op het slagveld.²⁰

Voor Israël is defensie een absolute prioriteit. Het defensiebudget gaat de laatste decennia voortdurend in stijgende lijn, hoewel het in percentage van het BBP lichtjes is gedaald. In 2011 bedroegen de Israëlishche militaire bestedingen 6,8 % van het BBP.²¹ Rond de 20 procent (3 miljard dollar) daarvan is gedekt door militaire financiële steun van de Verenigde Staten.²² Dat maakt van Israël ook het belangrijkste land qua militaire hulp wereldwijd. Tussen 1949 en 2007 bedroeg de rechtstreekse militaire steun vanuit de VS 53,6 miljard dollar. In 2007 sloten de regering Bush en de Israëlishche regering een akkoord voor een militair hulppakket voor de komende 10 jaar ter waarde van 30 miljard dollar.²³ Israël is het enige land dat een deel van die Amerikaanse steun mag gebruiken voor binnenlandse investeringen, in plaats van aankoop van Amerikaans wapentuig.

3.2 Historiek van Israëlishche defensie-industrie

De voorlopers van de Israëlishche defensie-industrie waren kleine militaire ateliers - gezamenlijk 'Israël Military Industries' genoemd - die begin de jaren '30 werden opgericht en waar vooral lichte wapens geassembleerd en gerepareerd werden. De zionistische pioniers gebruikten deze wapens voor hun strijd tegen de Britse bezetter en de lokale Palestijnse bevolking, die zich op zijn beurt verzette tegen de zionistische kolonisatie.

In mei 1948, na het vertrek van de Britten uit hun mandaatgebied Palestina, begon de omvorming van de ondergrondse zionistische milities (zoals de Haganah en Irgun) tot een regulier leger. Veiligheid was toen en is nog steeds de centrale bekommernis. Onder voortdurende dreiging van een gewapend conflict met de Arabische buurlanden, begon Israël in sneltreinvaart te werken aan een stevige militaire industrie. De kleine ateliers werden in een structuur ondergebracht (IMI of TA'AS) voor de productie van geweren, mortieren, handgranaten en munitie. In 1953 werd Israel Aircraft Industries (IAI - oorspronkelijk bekend als Bedek Aviation Company) opgericht, die zich zou ontwikkelen tot de belangrijkste militaire exporteur. De militaire onderzoeks- en ontwikkelingsinstelling Rafael werd in

20 Targeting Israeli Apartheid: a Boycott, Divestment and Sanctions Handbook, p. 124, September 2011. <http://www.corporatewatch.org>

21 SIPRI, Military Expenditure, 2011, <http://www.sipri.org/research/armaments/milex>

22 Al Jazeera, *Israel to increase defence budget by \$700m*, 9 januari 2012,

23 SHARP (J.M.) US foreign aid to Israël, Maart 2012, <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>

1948 opgericht als onderdeel van het ministerie van Defensie, om tegemoet te komen aan de dringende behoeften van het Israëlische leger (IDF - Israel Defense Forces). Deze bedrijven zijn allemaal in staatshanden en vormen het hart van de Israëlische defensie-industrie.

Israël was lange tijd erg afhankelijk van de import van wapens uit voornamelijk de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk. Als reactie op de juni-oorlog van 1967 kondigde de Franse president De Gaulle een wapenembargo tegen Israël af. Frankrijk was in de periode 1956-1967 Israëls belangrijkste leverancier van zware wapens. Tussen beide landen bestond er ook een intensieve militaire en nucleaire samenwerking. Frankrijk bezorgde na de Suez-crisis van 1956 de nucleaire technologie voor de bouw van de omstreden reactor in EL-102 (Dimona - het begin van Tel Avivs militair-nucleair programma). Het Franse embargo kwam dus als een shock en was de aanleiding voor een zeer intensief omschakelingsprogramma, zodat op zeer korte termijn zoveel mogelijk wapens en wapensystemen in eigen land werden aangemaakt. Met resultaat! In de eerste drie jaar na 1967 verviervoudigde de militaire productie!

Toenmalig directeur van het ministerie van Defensie, Shimon Peres en voormalig stafchef, Zvi Zur waren voorstander van een zo groot mogelijke zelfvoorziening. Volgens hen moest er voor nagenoeg elke binnenlandse behoefte (inclusief zwaar materiaal) een eigen productiecapaciteit worden opgezet. Een andere groep, onder leiding van toenmalig generaal en latere premier Yitzak Rabin, wilde vermijden dat de kosten voor onderzoek en ontwikkeling de pan zouden uitrijzen en pleitte daarom voor het aanhalen van de banden met betrouwbare partners, in de eerste plaats de Verenigde Staten. Uiteindelijk zijn beide paden bewandeld, waarbij keuzes werden opgedrongen door politiek-militaire omstandigheden.

Dergelijke zware investeringen en lopende kosten konden op termijn slechts gedragen worden door naast de binnenlandse afname door het Israëlische leger ook zwaar te mikken op buitenlandse afzetmarkten. Het aandeel (exclusief diamant) in de nationale industriële export steeg van 14 procent in 1967 naar 21 procent in 1968 en zou in 1975 al 31 procent bedragen.²⁴

Op enkele jaren tijd veranderde Israël van een productie die vooral de eigen behoeften moest dekken in een belangrijke wapenexporteur over heel de wereld. Als we de beschikbare cijfers nemen van de effectieve wapenverkoop op basis van nationale gegevens verzameld door het Zweedse Vredesonderzoeksinstituut SIPRI, dan prijkt Israël in 2006 op de vierde plaats, na de VS, Rusland en Frankrijk.²⁵ Volgens het meest recente Israëlische Defensierapport (2010) realiseerden de Israëlische defensiebedrijven een omzet van 9,6 miljard dollar in 2010, wat een stijging is van 3 procent ten opzichte van 2009.²⁶ In totaal bevinden er zich 450 defensie-, luchtvaart- en veiligheidsbedrijven in Israël.²⁷ De vier grootste defensiebedrijven nemen 85 procent voor hun rekening. Het gaat om Israel Aerospace Industries (IAI), Elbit Systems Ltd, Rafael Advanced Defense Systems en Israel Military Industries (IMI). De totale Israëlische wapenexport bedroeg in 2010 7,2 miljard dollar (tegenover 6,75 miljard dollar in 2009²⁸). Dat betekent dat 75 procent van de Israëlische wapenproductie zijn weg vindt

24 DE BRABANDER (L.), *De Israelische wapenindustrie: business as usual*, maart 2002, http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=463

25 Het gaat om de financiële waarde van nationale wapenexporten in constante (2009) dollar. De tabel is op te vragen via: http://www.sipri.org/research/armaments/transfers/measuring/financial_values (op datum van 10 februari 2012)

26 AZULAI, (Y.) *Israel's big four arms cos had \$7.2b export sales in 2010* in *Globes*, 15 juni 2011 (<http://www.globes.co.il/serveen/globes/docview.asp?did=1000654864>)

27 Volgens gegevens van de regering geciteerd in: Corporate Watch. Targeting Israeli Apartheid. A Boycott Divestment and Sanctions Handbook. Corporate Watch, 2011

28 *Defense Update*, magazine, *Israel's defense exports Soar to \$6.75 Billion in 2009*, http://www.defense-update.com/newscast/0110/businessnews_0110.html#export

naar de wereldmarkt. Daarmee kent Israël de grootste wapenexport per hoofd van de bevolking.²⁹ De sector telt rond de 43.000 rechtstreekse en nog eens 140.000 onrechtstreekse werknemers.³⁰

Het is moeilijk de bijdrage van de militaire industrie aan het BNP in Israël in te schatten, aangezien deze cijfers de aankoop van binnenlandse wapens door de Israëlische regering zouden inhouden. Deze informatie lijkt nergens gepubliceerd te zijn.

3.3. De grote vier

De Israëlische militaire industrie kan zich zo goed ontwikkelen dankzij de frequente militaire confrontaties, operaties en oorlogen in de Palestijnse gebieden en tegen Arabische buurlanden. Die 'expertise' wordt internationaal uitgespeeld en erkend. Een Belgische voorbeeld. Op het ogenblik dat Israël zijn moorddadige operatie 'Cast Lead' in Gaza voerde, publiceerde het Belgische ministerie van Buitenlandse Zaken op 9 januari 2009 een tekst op haar website om de Israëlische economische troeven te promoten, waaronder ook de militaire industrie: “Ten gevolge de unieke regionale veiligheidssituatie waarin Israël zich bevindt, heeft het land een uitgebreide kennis en capaciteit opgebouwd betreffende militaire toepassingen en beveiliging. De Israëlisch militaire en veiligheidsindustrie is internationaal actief op vlak van productie van militaire toepassingen, luchtvaart, transportbeveiliging, beveiliging van gebouwen en evenementen, crisismanagement, terrorisme, ICT-beveiliging, en is expert op het vlak van het gebruik van sensoren, fysieke afscheidingselementen, beeldverwerking, observatietechnieken, biometrische analyse en uitrusting van controlekamers”³¹

De wapenbedrijven uit Israël worden ervan beschuldigd een belangrijke rol te spelen in de misdaden van de IDF (Israeli Defense Forces). Elbit, bijvoorbeeld, Israëls grootste wapen -en veiligheidsfirma, levert technologie voor zowel de illegale nederzettingen als de scheidingsmuur die -zoals reeds vermeld- door het Internationaal Gerechtshof van Den Haag in 2004 veroordeeld werd.³²

Onbemande vliegtuigen (UAV's, Unmanned Air Vehicles) zijn een van de belangrijkste militaire exportproducten van Israël. De meest prominente exporteurs van zogenaamde drones uit Israël zijn Elbit, IAI en Aeronautics Defense Systems. UAV's zijn ontwikkeld door Israël voor de onderdrukking van de Palestijnen en zijn nu fel gegeerde internationale militaire handelswaar. Onbemande vliegtuigen inspecteren elk deel van de Gazastrook, onbemande voertuigen bewaken de omtrek van de scheidingsmuur, onbemande bootjes patrouilleren voor de kust, terwijl onbemande bulldozers Palestijnse huizen slopen.³³

3.3.1 IAI en de dochterondernemingen in België

Israel Aerospace Industries is de grootste wapenproducent van Israël. Het ministerie van Defensie richtte dit wapenbedrijf op in 1953 onder de naam Bedek Aviation Company.³⁴ Het telt 14.000 werknemers verdeeld over vier divisies met in totaal 18 industriële vestigingen. Er zouden ook nog eens 15.000 werkplaatsen indirect van IAI afhangen.³⁵ Het bedrijf dankt zijn groei aan de nauwe

29 Corporate Watch. *Targeting Israeli Apartheid. A Boycott Divestment and Sanctions Handbook*, 2011

30 AAZULAI, (Y.) op. cit.

31 Na een briefschrijfactie van Vrede vzw en een opiniestuk in De Morgen (23/01/2009) werd deze passage verwijderd. De oorspronkelijke versie staat op de blog van Vrede vzw (zie: <http://blog.vrede.be/?p=862>)

32 WHITE (B), *LSE:New Concerns over human rights*, 6 février ferbuari2012, <http://blogs.independent.co.uk/2012/02/06/lse-new-concerns-over-human-rights/>

33 Targeting[...], op.cit., p 130.131

34 IAI company History, <http://www.iai.co.il/12019-en/CompanyInfo-IAIandtheSecurityofIsrael.aspx>

35 Defense Update Magazine, *Israel's Strategic Defense Programs, Missile defense System's Update*,

samenwerking met de Israëlische Luchtmacht, dat IAI nodig heeft om voortdurend te moderniseren. Het wapenbedrijf kan op zijn beurt de expertise van de luchtmacht commercialiseren voor de internationale markt.

Sinds de jaren '50 ontwikkelt IAI gevechts- en commerciële vliegtuigen, helikopters, motoren en elektronische systemen. Als antwoord op het Franse wapenembargo ontwikkelde IAI een eigen gevechtsvliegtuig gebaseerd op de Mirage 5, de Nesher, dat ingezet werd in de Yom Kippour oorlog (1973). Nadien zou IAI het gevechtsvliegtuig Kfir ontwikkelen. Het Lavi-project, een ander gevechtsvliegtuig, kwam in moeilijkheden omdat de VS vreesden voor een concurrent van de F-16.

In de jaren '70 zou IAI stevige relaties uitbouwen met Amerikaanse bedrijven zoals Boeing en Lockheed Martin, die Frankrijk zouden vervangen als belangrijkste wapenleverancier. Tegen eind de jaren '80 zou IAI zich manifesteren als de wereldleider in het onderhouden en opwaarderen van vliegtuigen met geavanceerde technologie en wapensystemen. IAI levert ondersteunende systemen (upgrade and ancillary systems) voor F15- en F16-gevechtsvliegtuigen van Amerikaanse makelij. Voorbeelden van systemen momenteel aanwezig bij de IDF zijn verbeterde F16-, F15- en F4-jagers, Yasur 2000 en opgewaardeerde CH-53-helikopters, Dvora-patrouilleboten, de zee-naar-zee-raketten Gabriel, en de vliegtuigen Phalcon early warning. Het antiraketsysteem Arrow, Israël's antwoord op de dreiging van korte- en middellangeafstandsraketten, is op dit ogenblik in ontwikkeling bij IAI, in samenwerking met het Israëlische Ministerie van Defensie en de Amerikaanse Ballistic Missile Defense Organization. Het gaat om een project ter waarde van 2,4 miljard dollar tussen 1989 en 2007, dat voor meer dan de helft gefinancierd wordt door de VS.³⁶

IAI is wereldleider in onbemande vliegtuigen (UAV's), waarvan het een tiental types heeft ontwikkeld. Israël heeft UAV's van IAI ingezet bij aanvallen tegen burgers tijdens de bloedige operatie Cast Lead in Gaza (2008-2009). De Heron-UAV-systemen van IAI werden aangewend bij de aanvallen op burgers die door Human Rights Watch veroordeeld werden als overtreding van internationaal recht.³⁷

TAMAM, het dochterbedrijf van IAI biedt ook apparatuur aan die wordt gebruikt bij de illegale muur van Israël in de Bezette Palestijnse Gebieden, zoals observatiesystemen.³⁸

IAI is verder nog een belangrijke speler in veiligheidsonderzoek van het Europese Zevende Raamakkoord (FP7), waarbinnen het onder meer samenwerkt met de Katholieke Universiteit van Leuven in het Infucomp-project betreffende ruimtevaart.

Twee belangrijke contracten zijn getekend tussen IAI en de Belgische regering. België besliste in 1998 om drie UAV-systemen met telkens 6 vliegtuigen en twee grondcontrolestations aan te kopen van het type Hunter. Het contract werd toegekend aan de "Eagle"-alliantie, een tijdelijk samenwerkingsverband tussen IAI en vier Belgische bedrijven, namelijk Alcatel ETCA NV, Alcatel Bell Space & Defense NV, SAIT Systems SA en Sonaca NV. Deze alliantie werd opgericht om het meest bekwaame industriële team te vormen dat tegemoet kan komen aan de opdrachtvereisten van het Belgische leger inzake UAV's.

update.com/features/du-2-06/feature-ILmissiledefense.htm

36 <http://www.defense-update.com/features/du-2-06/feature-ILmissiledefense.htm> en <http://www.defense-update.com/features/du-2-06/feature-ILmissiledefense.htm>

37 Stop the Wall, European funding for Israeli actors that are complicit with violations of international law must not be allowed to continue, mei 2011, http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/contributions/post/palestinian_territory/stop_the_wall_campaign.pdf

38 Execution of the Security Fence project, maart 2005, <http://www.securityfence.mod.gov.il/Pages/ENG/execution.htm>

Het Belgische leger schafte zich in 2002, in volle intifada, ook 20 zogenaamde EHUD 'pods' aan (waarde 6 miljoen dollar) en twee moderne PC-grondstations. Deze Pods (Autonomous Air Combat Maneuvering Instrumentation - AACMI) beschreef IAI zelf als het meest geavanceerde trainingssysteem voor gevechtsvliegtuigen dat in tal van NAVO-landen door de luchtmacht werd aangeschaft.³⁹

Belgium Advanced Technologies NV (BATS)

Een bedrijf volledig in eigendom van IAI, ingeschreven in België en gevestigd in het Science Park van Luik, heeft 9 werknemers, betrokken bij de productie, marketing en verkoop van producten op het gebied van veiligheid in België en Europa. BATS is gespecialiseerd in het ontwerpen, ontwikkelen en leveren van geavanceerde technologische oplossingen op het gebied van nationale veiligheid. De belangrijkste toepassingsgebieden zijn bescherming van kritieke infrastructuur, bewaking en bescherming van grens -en kustgebieden.

De belangrijkste klanten van het bedrijf zijn ofwel overheidsinstanties (Ministerie van Defensie, van Binnenlandse Zaken, enz.) of particuliere entiteiten (havens, luchthavens, energieproducenten enz.), hetzij in Europa hetzij in de rest van de wereld. Het topcontract van het bedrijf tot nu toe was het ontwikkelen, produceren en leveren van grondbewakingsradars voor het Belgische leger.⁴⁰ Bovendien zijn volgens het persbericht van Vredesactie in 2007 een aantal licenties voor apparatuur voor beeldintensivering verleend aan Israël, zeer waarschijnlijk door BATS. Als Belgisch bedrijf is BATS een erkende leverancier van de NAVO en de Europese Commissie⁴¹

EAT - European Advanced Technology NV

Een bedrijf geregistreerd in België en gelegen in de Europese wijk in Brussel, volledig eigendom van IAI. De rol is de marketing van het bedrijf en de administratie voor de leveranciers van het bedrijf in Europa. Sinds 2009 is Daniel Avsarrah de CEO van EAT ter vervanging van David Harari, die deze functie jarenlang invulde.⁴²

3.3.2 Elbit Systems en de dochterondernemingen in België

Elbit werd in 1966 opgericht als een elektronicabedrijf met focus op defensie en hoofdkwartier in Haifa. In de vroege jaren ontwikkelde het navigatiesystemen voor nagenoeg alle Israëlische vliegtuigen en een vuurcontrolesysteem voor de beruchte Merkavatanks.⁴³ In 1996 zou Elbit in drie onafhankelijke bedrijven opsplitsen. Het daaruit ontstane Elbit Systems zou zich volledig toewijden op defensie-elektronica. In 2000 versmelt Elbit Systems met El-op en wordt zo het grootste privé-defensie-elektronica bedrijf in Israël, met een brede waaier aan activiteiten over de hele wereld: ruimtevaart, navigatie-, commando-, controle-, communicatie- en bewakingssystemen, elektro-optische toepassingen, etc. Het Israëlische leger gebruikt al 10 jaar Elbit's Hermes 450 als het belangrijkste onbemande vliegtuig. Hermes 450 kunnen worden uitgerust met Spike-raketten (gemaakt door Rafael) die zijn ingezet in de Gaza-operatie 'Gegoten Lood' (december-januari 2008/2009)⁴⁴. Een rapport van Human Rights Watch geeft een gedetailleerde analyse van hoe Israëlische onbemande vliegtuigen

39 DE BRABANDER (L), *op. Cit.* http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=463

40 Tag War, *BATS (B) – sensor, surveillance and security systems*, <http://www.tagwar.eu/?p=610&lang=en>

41 ASD Companies, *Belgian Advanced Technology Systems - B.A.T.S Company Center*, http://www.asdsource.com/source_detail_small/3012/Belgian_Advanced_Technology_Systems_-_BATS.htm

42 IAI, *Who we are*, <http://www.iai.co.il/22031-en/Homepage.aspx>

43 Elron, *Who we are*, <http://www.elron.com/default.asp?PageID=203>

44 Global Exchange, *Why Target Elbit System*, sine data, <http://www.globalexchange.org/economicactivism/elbit/why>

tientallen burgerdoden hebben gemaakt tijdens deze operatie in Gaza.⁴⁵

In het jaarrapport 2010 verklaart Elbit Systems dat het dochterbedrijf Soltam witte fosfor munitie produceert. In een ander rapport toont Human Rights Watch aan hoe witte fosfor – dat diepe brandwonden veroorzaakt - in Gaza werd ingezet tegen burgerdoelwitten.⁴⁶

Elbit Systems en dochterbedrijven Elbit Electro-Optics (El-Op) en Elbit Security Systems (ELSEC, vroeger Ortek) verdienen net als IAI grof geld aan de installatie van surveillance-systemen op de Afscheidingsmuur die door de Palestijnse bezette gebieden snijdt. Specifiek kreeg Elbit de opdracht voor de Jerusalem envelope section van de Muur (Masu'a systeem) met Detekion uit de VS. Eveneens leverden Elbit's dochterondernemingen LORROS bewakingscamera's en verwerkten die in de Ariel-sectie en voor de A-ram-muur.⁴⁷ Bovendien beschikt het bedrijf over een faciliteit in de bezette Golanvlakte in Syrië en op de illegale nederzetting van Bnei Yehuda. De internationale gemeenschap beschouwt de nederzettingen in de bezette gebieden als illegaal en heeft herhaaldelijk het standpunt geuit dat de bouw van nederzettingen door Israël een schending van de Vierde Conventie van Genève betekent.⁴⁸

In 2009 zette Elbit's betrokkenheid bij de bouw van de scheidingsmuur het Noorse ministerie van Financiën ertoe aan het bedrijf uit te sluiten van het Government Pension Fund Global van Noorwegen, op basis van een aanbeveling van de Raad voor Ethiek. De bevinding van de Raad voor Ethiek is dat investeren in Elbit een onaanvaardbaar risico inhoudt om bij te dragen aan ernstige schendingen van fundamentele ethische normen, dit als gevolg van de integrale betrokkenheid van het bedrijf bij de bouw van de Israëlische scheidingsmuur in bezet gebied.⁴⁹

Het bedrijf heeft zeven bedrijven overgenomen sinds 2000 en telt meer dan 10.000 werknemers. Het realiseerde een geconsolideerde omzet van 2,8 miljard dollar in 2009. Ongeveer twee derde van de opdrachten is afkomstig uit het buitenland.⁵⁰

OIP Sensor Systems

In juli 2003 kondigde Elbit Systems aan dat het Optronics Instruments & Products NV (OIP), gevestigd in het Belgische Oudenaarde, had overgenomen. Joseph Ackerman, CEO van Elbit Systems, merkte met betrekking tot de aankoop op: "De overname van OIP is in overeenstemming met onze strategie van groei door fusies en overnames van complementaire bedrijven met een hoge synergetische waarde. Ik denk dat OIP onze basis voor zakendoen in Europa aanzienlijk zal verbeteren, onze samenwerking met andere Europese industrietakken zal doen uitbreiden en zorgen voor een betere ondersteuning van onze klanten in de NAVO en andere Europese landen." OIP, dat in 2010 81 medewerkers in dienst had, is gespecialiseerd in het ontwerpen, ontwikkelen en produceren van kwaliteitsvolle elektro-optische systemen. De voornaamste doelgebieden voor het bedrijf zijn onder andere defensie- en industriële

45 Human Rights Watch, *Precisely Wrong, Gaza Civilians Killed by Israeli Drone-Launched Missiles*, New York 2009, beschikbaar via http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/iopt0609webwcover_0.pdf

46 IDEM, *Rain of Fire, Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza*, New York, 2009, beschikbaar via <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/iopt0309web.pdf>

47 Who Profit's, Elbit System, <http://www.whoprofits.org/company/elbit-systems>

48 UN Security Council Resolution 465, <http://domino.un.org/unispal.nsf/3822b5e39951876a85256b6e0058a478/5aa254a1c8f8b1cb852560e50075d7d5>

49 Ministry of Finance, *Supplier of surveillance equipment for the separation barrier in the West Bank excluded from the Government Pension Fund – Global*, 3 maart 2009, <http://www.regjeringen.no/en/dep/fin/press-center/Press-releases/2009/supplier-of-surveillance-equipment-for-t.html?id=575444>

50 Defense Update, Elbit System, <http://defense-update.com/directories/companies/e/elbitsystems.html>

markten, alsmede de belangrijkste opto-elektronische ruimteprojecten.⁵¹ Het grootste deel van de verkoop door de firma wordt gerealiseerd via export. Avi Blasberger, een voormalig Algemeen Directeur van Elbit Security Systems, was de operationele voorzitter van OIP tot juni 2010.⁵²

In augustus 2009 opende OIP Sensor Systems een nieuwe productiefaciliteit voor de vervaardiging van haar 30 mm Overhead Remote Controlled Weapon Systems (ORCWS / op afstand bediende wapensystemen). Het bedrijf verklaarde dat deze nieuwe wapensystemen worden geleverd aan de Belgische strijdkrachten om hen "voorbereid te houden op veranderende scenario's op oorlogsgebied".⁵³ Ook heeft het bedrijf in 2010 een contract getekend voor de productie van het vegetatie-instrument (vegetation instrument) van de PROBA-V-satelliet⁵⁴, als belangrijkste contractant en verantwoordelijke voor het ontwerp en de ontwikkeling van deze satelliet.⁵⁵ Niettemin werden in 2007 elektro-optische systemen van OIP en systemen die de dreiging van lasers en handwapens detecteren, aangewend bij de productie van de Piranha-IIIc-tuigen voor het Belgische leger, samen met systemen van Elbit, van het Zwitserse bedrijf MOWAG en van andere bedrijven.⁵⁶ Bovendien levert OIP regelmatig nachtvisieapparatuur aan Israël.

Sabiex International NV

Sabiex is gevestigd in Doornik in het zuiden van België en werd in 2010 voor de volle 100 procent opgekocht door Elbit Systems, via haar dochteronderneming OIP.⁵⁷ De belangrijkste activiteit van het bedrijf is het produceren van reserveonderdelen, alsook het herstel en de opwaardering van militair materiaal en voertuigen.⁵⁸ Er waren 29 medewerkers werkzaam in het jaar 2010.

Sabiex levert regelmatig aan bedenkelijke regimes en gaat daarbij soms creatief om met de exportwetgeving. Zo leverde het pantserwagens aan Tsjad, maar wel door eerst een omweg te maken via Frankrijk. Een vergunning naar Tsjad lag in België moeilijk, maar Frankrijk beschouwt de lokale dictatuur als een bondgenoot en levert zonder scrupules vergunningen af. In België werd dan maar een vergunning naar Frankrijk aangevraagd zonder de eindbestemming te vermelden.

Sabiex is lid van de lobbygroep BSDI (Belgian Security & Defence Industry) en van Agoria, de Belgische federatie van de technologische industrie. De belangrijkste rol van deze twee entiteiten wordt als volgt omschreven: de belangen vertegenwoordigen, verdedigen en coördineren van de veiligheids- en defensie-industrie in België en in het buitenland, de banden versterken met de relevante nationale en internationale autoriteiten; de industrie informeren en helpen toegang te krijgen tot de markt; de producten van de Belgische industrie promoten en met de Belgische autoriteiten samenwerken voor de ontwikkeling van een nationaal industrieel beleid. De dochterondernemingen zijn volledige eigendom van Israëlische bedrijven die voordeel halen uit de bezetting. Ze hebben een aandeel in schendingen van mensenrechten en het internationaal humanitair recht, maar worden dus op bovenstaande wijze ondersteund en versterkt door deze twee groepen. De illegale activiteiten van hun moederbedrijven

51 Meer info op de bedrijf's website <http://www.oip.be/>

52 *Militair Israël en het Belgische bedrijfsleven: twee handen op één buik*, De Morgen, 22 januari 2009

53 <http://www.oip.be/pressdetail.asp?PressId=1>

54 Proba-V is a small earth observation satellite for global vegetation monitoring, It is meant to be fully operational by the beginning of 2013. see online:

http://www.vito.be/VITO/EN/HomepageAdmin/Home/WetenschappelijkOnderzoek/Aardobservatie/p_PROBA-V.htm

55 OIP Website, OIP SENSOR SYSTEMS (WWW.OIP.BE) ANNOUNCED TODAY IT HAS SIGNED A CONTRACT FOR THE PRODUCTION OF THE VEGETATION INSTRUMENT OF THE PROBA MISSION, [Vhttp://www.oip.be/pressdetail.asp?PressId=11](http://www.oip.be/pressdetail.asp?PressId=11)

56 UNITED STATES SECURITIES AND EXCHANGE COMMISSION, sine data <http://mayafiles.tase.co.il/RPdf/683001-684000/P683521-00.pdf>

57 UNITED STATES SECURITIES AND EXCHANGE COMMISSION, sine data <http://mayafiles.tase.co.il/RPdf/683001-684000/P683521-00.pdf>

58 Tag War, *SABIEX (B) – military vehicles*, <http://www.tagwar.eu/?p=582&lang=en>

worden genegeerd en ze worden beschouwd als zuiver Belgische bedrijven.

3.3.3 Rafael

Rafael Advanced Defense Systems Ltd, is een wapenbedrijf in Haifa dat zich toelegt op de ontwikkeling, productie en verkoop van hoogtechnologische defensiesystemen voor lucht-, land-, zee- en ruimtetoepassingen. Rafael werd meer dan 60 jaar geleden opgericht als onderdeel van het ministerie van Defensie. In 2002 werd het bedrijf geherstructureerd tot een autonoom overheidsbedrijf. Zo'n 9 procent van de investeringen gaat tegenwoordig naar onderzoek en ontwikkeling. Het gaat om een bedrijf met een hoog internationaal profiel. Het heeft activiteiten ontwikkeld in een 20-tal landen, meestal in industriële samenwerkingsprojecten.

Rafael is actief op tal van militaire hoogtechnologische militaire terreinen, zoals luchtafweer, raketsystemen, communicatietechnologie, helikoptersystemen, zeevaart- en ruimtetechnologie en urban warfare. Een bekend wapensysteem is de lucht-grondraket Popeye dat door verschillende landen is aangekocht. De VS selecteerden in 1989 de Popeye voor de B-52H bommenwerpers. De antitankraket Spike is een ander gegeerd wapen, in gebruik in 19 landen wereldwijd. Er bestaat een speciale Europese variant, de Eurospike, die in het Duitse Röthenbach wordt ontwikkeld.⁵⁹ Rafael verdubbelde zijn winst in 2009 tot een recordbedrag van 112 miljoen dollar. Dat jaar verkocht het voor 1,6 miljard aan wapens.⁶⁰

3.3.4 Israel Military Industries (IMI)

IMI werd in 1933 opgericht en geniet faam als producent van vuurwapens, waaronder het bekende half-automatisch wapen Uzi. Tussen 1950 en 2001 was de Uzi in politiediensten en leger van meer dan 90 landen in gebruik, goed voor een totale waarde van meer dan 2 miljard dollar. Ook het Belgische leger beschikt over een Uzi.⁶¹

IMI is een volledig overheidsbedrijf dat 3.200 mensen tewerkstelt in vijf afdelingen. In 2008 creëerde het bedrijf een omzet van 650 miljoen dollar, waarvan 60 procent voor de export. Naast vuurwapens produceert IMI ook zware wapens, zoals artillerie, raketten, tankplatforms en -munitie en brugsystemen.⁶² IMI is het leidende bedrijf voor de productie van de Merkava-tank. IMI is een van de belangrijkste producenten van clustermunitie en vooral de artillerievariant DPICM (dual purpose improved conventional munition) waarvan het meer dan 60 miljoen exemplaren heeft geproduceerd.⁶³ De IMI-clusterbommen en -raketten zijn op grote schaal gebruikt in Libanon (2006) en Georgië (2008). IMI organiseert ook militaire en veiligheidstrainingen, zowel in eigen land als in de wereld.

59 Website van de Joint Venture, <http://www.eurospike.com/company.html>

60 *RAFAEL, 2009 Financial Result*, <http://www.rafael.co.il/Marketing/192-1614-en/Marketing.aspx>

61 Defensie Website, <http://www.mil.be/armycomp/subject/index.asp?LAN=fr&FILE=&ID=1680&MENU=2190&PAGE=1>

62 Meer informatie : <http://www.imi-israel.com/>

63 Landmine and Cluster Munition Monitor, *Cluster Munition Ban Policy*, http://www.the-monitor.org/index.php/cp/display/region_profiles/theme/1065

4. Europese wapenhandel naar Israël

4.1 Grote Europese wapentrafiëk met Israël

Europese lidstaten hebben traditioneel een verschillend wapenexportbeleid. Wapens zijn geen exportproduct zoals andere goederen en dus treden de overheden regulerend op. Wapenbedrijven die willen exporteren moeten daarvoor een toelating bekomen (systeem van vergunningen) van de betrokken regeringen. Hoewel dit nog altijd een nationale bevoegdheid is, zijn er vanaf de jaren '90 inspanningen geleverd om de Europese wapenexport te harmoniseren. Mensenrechten en democratie kwamen – theoretisch althans – centraal te staan. Dit mondde in juni 1998 uit in een Europese Gedragscode voor wapenexport met daarin acht criteria die in eerste instantie de uitvoer moesten voorkomen van “materieel dat kan worden gebruikt voor binnenlandse onderdrukking of internationale agressie dan wel kan bijdragen tot regionale instabiliteit”.

Om het wapenhandelbeleid transparant te maken, dienen de landen hun wapenexportcijfers in en worden zij samengebracht in het jaarlijkse EU-rapport over wapenhandel.

In december 2008 werd de Gedragscode vervangen door een Gemeenschappelijke Positie, waarvan de belangrijkste verandering was dat ze een bindend (maar niet afdwingbaar) karakter heeft gekregen. In de periode van 2003 tot 2010 zijn er 5.756 wapenvergunningen aangevraagd. Slechts in 186 gevallen is de vergunning geweigerd of 3,23% van het totaal. De 5.570 goedgekeurde vergunningen vertegenwoordigen een waarde van 1,235 miljard Euro. Frankrijk is goed voor nagenoeg de helft van de waarde van de Europese wapenvergunningen (48,57%). Andere grote leveranciers zijn Duitsland (24,65% van het totaal) en het Verenigd Koninkrijk (10,18%). België prijkt na Roemenië en Polen op de zesde plaats met wapenvergunningen ter waarde van 28,7 miljoen Euro (2,32%). (zie tabel in bijlage 2)

4.2 De Acht Criteria

Dat het totaal aantal geweigerde vergunningen zo laag uitvalt is opmerkelijk als we de acht criteria overlopen op grond waarvan een uitvoervergunning dient te worden geweigerd.

Criterium 1 handelt over de “naleving van de internationale verplichtingen en verbintenissen van lidstaten.” Een uitvoervergunning wordt geweigerd indien strijdig met “de internationale verplichtingen van de lidstaten uit hoofde van het Verdrag inzake de niet-verspreiding van Kernwapens, het Verdrag inzake Biologische en Toxinewapens en het Verdrag inzake Chemische wapens”. Israël is in het bezit van nucleaire wapens, maar geen lid van het Non Proliferatieverdrag (NPV) dat de verspreiding van kernwapens moet tegengaan. Strikt genomen kan Israël dan ook het NPV niet overtreden. Maar anderzijds lijkt het logisch dat in het kader van het non proliferatieregime, wapenhandel naar nucleaire machten minstens met de grootst mogelijk voorzichtigheid dient te gebeuren. Dat blijkt ook uit de houding van de Nuclear Suppliers Group, waar 45 landen lid van zijn (de meeste EU-landen, inclusief België en Duitsland, zijn er lid van) dat de verspreiding van kernwapens helpt tegengaan door het aan banden leggen van nucleaire export en nucleair gerelateerde dual-use uitrusting, technologie en software.⁶⁴ Voor Israël is het verboden om belangrijke nucleaire materialen en technologieën te importeren van de 45 groepsleden, omdat het niet zijn volledige nucleaire installaties aan de controle

64 Nuclear Suppliers Group, <http://www.nuclearsuppliersgroup.org/Leng/02-guide.htm>

onderwerpt van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA).⁶⁵ Dit heeft niet verhinderd dat Duitsland al drie Type 800 Delphin-duikboten aan Israël heeft geleverd. Deze duikboten zijn geschikt om met nucleaire koppen uitgeruste kruisraketten te lanceren. Nog twee andere duikboten zijn in aanbouw bij Howaldtswerke-Deutsche Werft AG (HDW) in Kiel. Eind 2011 heeft Duitsland beslist om een zesde exemplaar te bouwen, waarvan ongeveer een derde van de kost – zoals ook al gebeurde bij eerdere exemplaren - zal gedragen worden door de Duitse belastingbetaler. In de laatste twee decennia zal Duitsland daarmee voor meer dan 1 miljard Euro steun hebben verleend aan het Israëlische duikbotenprogramma.⁶⁶

In criterium 2 van het Gemeenschappelijke Standpunt van de Raad engageren de lidstaten er zich o.m. toe om de houding van het ontvangende land te evalueren ten opzichte van de beginselen van het internationaal humanitair recht en “een uitvoervergunning te weigeren indien er een duidelijke risico bestaat dat de uit te voeren goederen of technologie gebruikt worden bij het begaan van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht”. Zoals we eerder al stelden heeft Israël zich wel degelijk aan ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht bezondigd. Israël wordt geregeld op de vingers getikt voor ernstige inbreuken op het internationaal humanitair recht middels militair geweld: de zomeroorlog in Libanon (2006), de winteroorlog in Gaza (2008 – 2009) of de aanval op de Gazavloot in de lente van 2010, waarbij 9 activisten werden gedood en tientallen gewond raakten. De Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties gaf een commissie onder leiding van Karl Hudson-Phillips de opdracht om dit laatste incident te onderzoeken. Volgens de commissie hanteerde het Israëlisch leger “disproportioneel en excessief” geweld. “Zes van de overledenen waren het slachtoffer van standrechtelijke executies, van wie twee geraakt werden nadat ze zwaargewond waren en zichzelf niet konden verdedigen.” Het leger beging “ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht.” De aanwijzingen waren voldoende duidelijk, zo concludeerde de onderzoekscommissie, om de vervolging in te stellen voor “misdrijven zoals opzettelijke levensberoving, foltering of onmenselijke behandeling en het moedwillig veroorzaken van hevig lijden of ernstig letsel aan lichaam of gezondheid”. Tijdens deze aanval zijn Europese wapens ingezet. Op een filmpje dat gedraaid werd vanop de Mavi Marmara - het schip waarop alle dodelijke slachtoffers vielen - is duidelijk te zien hoe AS 656 Panther gevechtshelikopters werden ingezet. Deze worden geproduceerd door Eurocopter, een dochteronderneming van EADS, een Europese wapenfabrikant.⁶⁷

Daarbij komt dat ook de nederzettingenpolitiek in de bezette gebieden een ernstige inbreuk op het internationaal humanitair recht vormt. Dit maakt dat elke uitvoer die bijdraagt aan de voortdurende bezetting geweigerd zou moeten worden.

Volgens criterium 3 weigeren lidstaten een uitvoervergunning voor militaire goederen en technologie waardoor gewapende conflicten worden uitgelokt of verlengd dan wel bestaande spanningen of conflicten in het land van eindbestemming worden verergerd.

Een significant voorbeeld van het niet-respecteren van dit criterium is de Franse levering van zeven AS-565SA Panther Helikopters (in Israël met de naam 'Atalef') en zes THD-1040 Neptune

65 HORNER (D), Israel States Strong Interest in Nuclear Energy, sine data http://www.armscontrol.org/act/2010_04/Israel

66 Disarm the Conflict, *German support for nuclear arms race* ?, 2 décembre 2011, <http://disarmtheconflict.wordpress.com/2011/12/02/german-support-for-nuclear-arms-race/>

67 ABUNIMA (A.), *Amnesty urges suspension of UK arms sales to Israel as evidence revealed that Israel military drones may use British-built engines*, 13 juni 2010, <http://aliabunimah.posterous.com/european-and-american-weapons-used-in-israeli>

radarsystemen voor de Saar-oorlogsschepen. De Atalefs zijn patrouillehelikopters die tot 10 commandotroepen kunnen transporteren en opereren in samenwerking met de Saar-oorlogsschepen. Beide spelen een belangrijke rol in het afsluiten van de Gazastrook. De Saar-oorlogsschepen zijn ook ingezet tijdens de zomeroorlog van 2006 tegen Libanon. Volgens Amnesty International zijn elektrische componenten van raketten met het opschrift 'made in France' teruggevonden op de plaats van de luchtaanval tegen de politieschool in Gaza op 27 december 2008.⁶⁸ Ook het Verenigd Koninkrijk leverde wapencomponenten die in Gaza zijn ingezet. De toenmalige Britse minister van Buitenlandse Zaken, David Miliband schreef op 21 april 2009 dat het 'bijna zeker' was dat Britse componenten in wapens gebruikt zijn in Gaza.⁶⁹ Een Britse dochteronderneming van Elbit, UAV Engins Ltd., produceert de motoren van de Hermes 450, een onbemand vliegtuig dat betrokken is bij tal van incidenten met burgerdoden in Libanon en Gaza. Hoewel het bedrijf ontkende dat de Israëlische Hermes 450-modellen met Britse motoren waren uitgerust, was dit voor Amnesty International een voldoende aanleiding om op te roepen om de wapenhandel met Israël op te schorten.⁷⁰

Andere duidelijk relevante criteria uit het Gemeenschappelijk Standpunt van de EU zijn 4 en 6. Criterium 4 stelt dat lidstaten een uitvoervergunning weigeren indien er een duidelijk risico bestaat dat het ontvangende land de wapens of militaire technologie gebruikt voor agressie jegens een ander land of er kracht mee wil bijzetten voor territoriale aanspraken. Bij het afwegen van deze risico's houden de lidstaten onder meer rekening met “de waarschijnlijkheid van een gewapend conflict tussen het ontvangende en een ander land” en met “de noodzaak de regionale stabiliteit niet sterk in negatieve zin te beïnvloeden.”

Volgens criterium 6 houden de lidstaten rekening met de mate waarin het land van bestemming in het verleden “zijn internationale verbintenissen, in het bijzonder het niet-gebruiken van geweld, en het internationaal humanitair recht heeft nageleefd.” Volgens lid c van criterium 6 geldt dat ook voor wat betreft het zich engageren in non-proliferatie en andere aspecten van wapenbeheersing en ontwapening, met name door ondertekening, ratificatie en implementatie van de onder b) van criterium 1 genoemde verdragen op dat gebied. De verdragen in kwestie gaan over kernwapens, chemische en biologische wapens.

68 Amnesty International, *Document - Israel / OPT: Fuelling conflict: Foreign arms supplies to Israel/Gaza*, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE15/012/2009/en/5be86fc2-994e-4eeb-a6e8-3ddf68c28b31/mde150122009en.html>

69 The Quaker Council for European Affairs, *The Arms Trade between EU Member States and Israel*, december 2010, <http://www.qcea.org/wp-content/uploads/2011/04/bp-mideast-euisraelarms-en-dec-2010.pdf>

70 Amnesty International, *Amnesty urges suspension of UK arms sales to Israel as evidence revealed that Israel military drones may use British-built engines*, 9 januari 2009, news

5. Wapenhandel België – Israël

België voert op aanzienlijke wijze wapenhandel met het Midden-Oosten, en was de zesde grootste Europese exporteur naar Israël. Tussen 2003 en 2010 verleende België licenties voor wapenuitvoer naar Israël voor een totaal bedrag van 28,7 miljoen euro. België beschouwt Israël echter als een gevoelige bestemming, vanwege de slechte prestatie op het gebied van mensenrechten en de aanhoudende spanningen en regionale conflicten. Niettemin is Israël de op drie na belangrijkste bestemming voor Belgische uitvoer naar het Midden-Oosten.⁷¹

Zoals eerder vermeld, kwamen de gewestregeringen in België na de oorlog in Gaza van 2009 overeen geen uitvoerlicenties voor wapen- of defensietechnologie bestemd voor het Israëlische leger toe te kennen.

Desondanks is er nog altijd een stevige wapenuitvoer naar Israël. Het Europese rapport over wapenuitvoer van 2010 bijvoorbeeld, maakt duidelijk dat België 11 uitvoervergunningen voor militair materieel aan Israël had verleend voor in totaal 2,2 miljoen euro. Deze uitvoer komt uit alle drie gewesten en omvat wapens met gladde loop, brandbestrijding- en aanverwante alarmsystemen, energetische materialen, apparatuur voor vliegtuigen en zogenaamde *imaging of countermeasure* (om radar, sonar enz. te storen) apparatuur.⁷²

Waar de uitvoer voor 2009 duidelijk in strijd was met de wapenexportwetgeving⁷³, is dit niet voor de huidige uitvoer waarbij sprake is van een eindgebruiker buiten Israël. Toch blijft ze zeer bedenkelijk. Deze levering van voornamelijk onderdelen voor grotere wapensystemen helpt de Israëlische defensie-industrie om haar eigen producten te commercialiseren. Het helpt deze industrie, waarop heel de bezettingspolitiek steunt, rendabel te maken.

Analyse van recente wapenhandel tussen België en Israël

In 2010 kende België 11 uitvoervergunningen toe aan Israël, met een waarde van meer dan 2,2 miljoen euro. In 2009 had België 20 uitvoervergunningen aan Israël toegekend, met een waarde van meer dan 1,7 miljoen euro (zie tabel 1). De onderstaande analyse omvat enkele schattingen met betrekking tot vennootschappen die mogelijk betrokken zijn geweest bij die gevallen van uitvoer. Die schattingen zijn uitgevoerd afhankelijk van het productietype van de firma's, omdat de officiële rapporten niet precies uitwijzen welke bedrijven voor die uitvoer verantwoordelijk waren. Elke ML-categorie omvat een verschillend type wapentuig. Om de onderstaande analyse te begrijpen zie bijlage 1 (EU Algemene Militaire lijst).

Jaar	Totaal aantal COARM	Totale waarde	Vlaanderen aantal	Vlaanderen waarde	Wallonië aantal	Wallonië waarde	Brussel aantal	Brussel waarde
2009								

71 Disarm the conflict, <http://disarmtheconflict.wordpress.com/arms-exports/belgium/>

72 Thirteenth Annual Report on Exports Control of Military Technology and Equipment. beschikbaar <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:382:FULL:EN:PDF>

73 Vredesactie, *Terwijl het bommen regent op Gaza, rinkelert hier de kassa*, 8 januari 2009, <http://www.vredesactie.be/article.php?id=548>

ML1*	2	70558	2	70558				
ML5								
ML6	4	1084777	1	36900	3	1047877		
ML8	4	408707			4	408707		
ML10	1	772130					1	772130
ML15	10	442561	10	319810				
Totaal	20	1730856	13	427268	7	1456584		

Tabel 1: export vanuit Vlaanderen, Wallonië en Brussel in 2009

Jaar	Totaal aantal COARM	Totale waarde	Vlaanderen aantal	Vlaanderen waarde	Wallonië aantal	Wallonië waarde	Brussel aantal	Brussel waarde
2010								
ML1*	1	17250	1	17250				
ML5	1	2950	1	2950				
ML6								
ML8	3	433405			3	433405		
ML10	3	1153651			2	46652	1	1106999
ML15	3	669920	3	669920				
Totaal	11	2277176	5	672870	5	480057	1	

Tabel 2: export vanuit Vlaanderen, Wallonië en Brussel in 2010

In Vlaanderen gebeurt het grootste deel van de uitvoer naar Israël door OIP aan haar moedermaatschappij Elbit voor een eindgebruiker buiten Israël. OIP maakt nachtkijkers en optische vuurgeleidingssystemen. De vergunningen vallen onder de categorieën ML15 en ML5, terwijl waarschijnlijk ook de ML1 vergunningen verbonden zijn met OIP. Sommige kleinere uitvoervergunningen voor voertuigonderdelen (ML6) met eindgebruikers buiten Israël zijn moeilijker vast te stellen: het bedrijf Varec ligt het meest voor de hand, maar het is ook mogelijk dat de bedrijven Mol Cy, Carrosserie Moeyersons of misschien andere bedrijven in de auto-industrie hiervan deel uitmaken. Een andere eigenaardige vergunning is die voor apparatuur om de openbare orde te handhaven met de Israëlische industrie als eindgebruiker. Hiervoor is verder geen informatie beschikbaar is, we kunnen er enkel naar raden.

In Brussel worden uitvoervergunningen gegeven aan SABCA om F16-onderdelen te leveren aan IAI met Lockheed Martin in de Verenigde Staten als officiële eindgebruiker, die de eindassemblage verzorgt. Deze vergunningen gegeven aan SABCA zijn niet zomaar gissingen, ze zijn bevestigd door middel van parlementaire vragen.⁷⁴De eindgebruikers voor de uitvoer in 2010 en 2011 zijn waarschijnlijk Marokko en Egypte, waarvoor Lockheed Martin in die jaren F16s produceerde.

⁷⁴ Ljst beschikbaar op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:085:0001:0036:FR:PDF>

In Wallonië werd een uitvoervergunning toegekend voor energetische stoffen (ML8), waarschijnlijk voor PB Clermont, maar ook Mecar is mogelijk. De twee vrij aanzienlijke vergunningen voor voertuigonderdelen (ML6) zijn waarschijnlijk vanwege CMI aan Elbit, en verbonden met het AIV-contract voor het Belgische leger. Zo niet, dan zijn ook verscheidene bedrijven gespecialiseerd in precisiebouw mogelijk (Advanced Coating, Britte en Mustad, Precimetal, Savimetal, Vanhulen en andere). De twee kleinere contracten voor vliegtuigonderdelen zijn moeilijk te lokaliseren. Mogelijkheden zijn Sonaca, Techspace Aero, Pratt & Whitney Belgium Engine Center, TAC (Technical Airborne Components) Industries, Hexcel.

De uitvoergegevens van 2011 zijn nog niet volledig gepubliceerd. In 2011 heeft het Vlaamse gewest 9 invoervergunningen voor ML1-producten en 2 voor ML-5 producten uit Israël verleend. Gedurende deze periode werden vanuit Vlaanderen twee vergunningen voor wapenuitvoer naar Israël uitgegeven. Een ML5-vergunning voor een eindgebruiker in Roemenië (aan OIP richting Elbit) en een andere ML6 voor doorvoer van Zwitserland naar Israël, waarschijnlijk gerelateerd aan de MOWAG - Elbit bestelling voor het Belgische leger.⁷⁵ Verder werden in de eerste helft van 2011 in het Brusselse gewest 3 invoer- en één uitvoervergunning verleend. De import valt onder de categorie ML1, drie vergunningen werden verleend voor handelaars, terwijl een ML10 uitvoervergunning goedgekeurd werd voor de industrie (Sabca).⁷⁶

Eén opvallende overeenkomst tussen Barco en Elbit komt niet voor in de rapporten.

Barco, een Belgisch technologiebedrijf dat oplossingen voor visualisatie ontwerpt en ontwikkelt, heeft een geavanceerde militaire vluchtsimulator op punt gesteld in samenwerking met de Israëlische defensiereus Elbit. Deze simulator laat tot acht F16- of F15- piloten toe te trainen voor grootschalige luchtaanvallen, zoals bij de aanval op Gaza in 2009. Deze overeenkomst werd door Elbit en Barco afgesloten in de eerste helft van 2010 en zou ongeveer 10 miljoen dollar waard zijn.⁷⁷

Om de Belgische wetgeving over wapenuitvoer te omzeilen, vindt de eigenlijke productie plaats in de VS. Maar een deel van de technologie werd ontwikkeld in België. Een prototype van de vluchtsimulator is voorgesteld op de site van Barco in Kuurne in juli 2010. Bij deze presentatie werd bekend dat de Israëlische defensiemacht het prototype ter plekke was komen evalueren. Op basis van deze evaluatie kende de IDF het contract toe begin november 2010.

Onder de huidige Belgische wetgeving inzake wapenuitvoer is ook voor de immateriële overdracht van technologie, die nodig is voor de ontwikkeling van militaire goederen, een exportlicentie vereist. De assemblage of het testen van prototypes wordt onder deze wetgeving gedefinieerd als “ontwikkeling”. Dat laatste is precies wat Barco heeft gedaan in België.

Het bedrijf heeft nooit een uitvoervergunning aangevraagd voor deze specifieke technologie. Dit kan worden afgeleid uit de verklaringen die minister-president Peeters aflegde in het Vlaams Parlement op 25 oktober 2011.⁷⁸

75 Halfjaarlijkse en jaarlijkse verslagen van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de toepassing van de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=35>

76 Regionaal verslagen voor beschikbaar op http://www.grip.org/fr/siteweb/recherche_documents.asp?theme=codexal_transfarm&titre_mot=%20TRANSFERTS%20D%27ARMEMENTS%20CONVENTIONNELS

77 WALL (R), *Tactical Training, IAF seeks more realism when it comes to practising air raids*, in *Aviation Week & Space Technology*, 2 augustus 2010, p. 64-65. Beschikbaar op <http://vredesactie.be/download.php?file=BARCOisrael.pdf>

78 *Ibidem*

We moeten er op wijzen dat Barco ook actief is in Israël. Barco Electronics Systems, gevestigd in het Israëlische Rishon le Zion, is verantwoordelijk voor een aantal belangrijke projecten ter plaatse. Het gaat om displays, reusachtige LED - schermen en andere systemen.⁷⁹

De invoer van Israël naar België in 2009 en 2010 is onder te verdelen in twee categorieën: de eerste omvat invoer van lichte wapens door handelaars, de Belgische regering en particuliere gebruikers, terwijl in de tweede groep invoer voorkomt die verbonden is met het contract van het Belgische leger met MOWAG. Hierbij vervaardigt Elbit het vuursysteem voor de eerste serie van de eerder vermelde 138 Piranha IIIC tuigen.

De inherente betrokkenheid van Elbit Systems en IAI bij illegale activiteiten die het internationaal humanitair recht en de mensenrechten schenden, zoals de levering van het detectiehek en camera's aan de scheidingsmuur (die werd veroordeeld door het Internationaal Gerechtshof van Den Haag in 2004), de levering aan het Israëlische leger van drones die ingezet werden bij aanvallen op burgers (veroordeeld door Human Rights Watch) evenals het bezit van faciliteiten in illegale nederzettingen in de bezette Syrische Golanvlakte, moeten twijfel doen rijzen over het ethische en legale gehalte van samenwerking en zakendoen met deze firma's of met hun dochterondernemingen in België.

Deze firma's winst laten behalen uit contracten met de Belgische overheid, zoals voor de ontwikkeling van de Piranha-IIIC-tuigen (wat waarschijnlijk zal duren tot 2015) door Elbit of de levering van nieuwe wapensystemen aan het Belgische leger door OIP (in 2009), zijn daden die steun en versterking bieden aan Israëlische bedrijven die een aandeel hebben in de bezetting. Daarenboven wordt bijvoorbeeld Elbits dochteronderneming, Sabiex, gepromoot en versterkt door Belgische lobbygroepen, terwijl de illegale activiteiten van de eigenaar (Elbit) in de bezette gebieden volkomen genegeerd worden.

⁷⁹ [Newsletter of the Embassy of Belgium in Israel, february 2011, beschikbaar op http://www.diplomatie.be/telaviv/media/telaviv/newsfebfinal.pdf](http://www.diplomatie.be/telaviv/media/telaviv/newsfebfinal.pdf)

6. Israël als bondgenoot van de NAVO

6.1 Israël en de NAVO

Sinds het einde van de Koude Oorlog is de NAVO onophoudelijk bezig met haar uitbreiding en het aangaan van bondgenootschappen die haar invloed vergroten en het operationeel terrein en mogelijkheden verruimen.

In 1994 lanceerde de NAVO de Mediterrane Dialoog die moet zorgen voor betere diplomatieke en militaire samenwerking met een groep landen uit het Middellandse Zeegebied. Israël is een van de zeven landen (naast Algerije, Egypte, Jordanië, Marokko, Mauritanië en Tunesië), waarmee de NAVO al gauw een bijzondere band zal ontwikkelen. In februari 2005 bracht voor het eerst in de NAVO-geschiedenis de hoogste NAVO-vertegenwoordiger, Secretaris-Generaal Jaap de Hoop Scheffer, een officieel bezoek aan Israël. Een maand later al vonden de eerste gemeenschappelijke Israëlische-NAVO marinemanoeuvres plaats. In mei van datzelfde jaar werd Israël als 'mediterranean associate member' toegelaten tot de parlementaire assemblee van de NAVO. In juni namen Israëlische troepen deel aan NAVO-oefeningen. Israël participeerde vervolgens ook aan twee belangrijke NAVO/PfP militaire oefeningen in Roemenië en Oekraïne in 2006.

Drie maanden na de Libanonoorlog van 2006 kon Israël als allereerste land een 'Individueel Samenwerkingsprogramma' (ICP) afsluiten. Daarmee kwam er een vervolg aan een toenadering die in 2001 startte met een 'veiligheidsvereenkomst' tussen de NAVO en Israël. Het programma voorziet in een samenwerking op 27 domeinen zoals antiterrorismebestrijding, het delen van inlichtingen, politieke dialoog, militaire oefeningen, crisismanagement, nucleair-biologische en chemische defensie, controlebeheer van het luchtruim, ontwapening en non-proliferatie.⁸⁰ Een eerste concrete uitwerking van het akkoord was de toevoeging van Israëlische verbindingsofficieren aan de commandostructuur in Napels op het operationele en tactische niveau.

Een week na het afsluiten van het akkoord, eind oktober 2006, begaf de adjunct secretaris-generaal van de NAVO, ambassadeur Alessandro Minuto Rizzo, zich naar Israël waar hij onder meer de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken ontmoette. Hoewel Israël een nucleaire macht maar geen lid van het non-proliferatieverdrag is, spreekt de NAVO-ambassadeur zijn steun uit voor Israël over de vermeende Iraanse nucleaire dreiging: "De NAVO is uiteraard bezorgd over deze zaak voor Israël. In het geval van de Iraanse nucleaire ontwikkeling staat Israël niet alleen. Israël staat aan dezelfde kant als de andere actoren van de internationale gemeenschap."⁸¹

In december 2008 was de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, Tzipi Livni, op bezoek in het NAVO-hoofdkwartier te Brussel om een verdieping van het ICP te ondertekenen. Kort na de ondertekening en nog tijdens de bloedige oorlog in Gaza (operatie 'Gegoten Lood') trok de toenmalige NAVO-Secretaris-Generaal Jaap de Hoop Scheffer naar Israël om de "verdieping van onze praktische samenwerking en onze politieke dialoog" te vieren.⁸² Op de website van het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken lezen we over dat bezoek dat Livni en de Hoop Scheffer "manieren van

⁸⁰ http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=1492

⁸¹ <http://www.haaretz.com/print-edition/news/nato-concerned-by-iran-s-nuclear-danger-to-israel-1.203744>

⁸² Toespraak van NAVO-Secretaris-Generaal, Jaap de Hoop Scheffer op een 'jointly organized by the Institute for National Security Studies and the Atlantic Forum of Israel', 11 januari 2009 (zie: <http://www.nato.int/docu/speech/2009/s090111a.html>)

samenwerking bediscussieerden met betrekking tot de oorlog tegen terreur en methodes om smokkel naar de Gazastrook tegen te gaan”.⁸³

In datzelfde jaar zei de voorzitter van het Militair Comité van de NAVO, Di Paolo, dat de NAVO en Israël met gelijkaardige dreigingen te kampen hebben: “de NAVO in Afghanistan en Israël met zijn oorlog tegen Hamas en Hizbollah”.⁸⁴ Di Paolo was in november 2009 op bezoek in Tel Aviv voor een ontmoeting met officieren van het Israëlische leger om “de tactieken en methodes van het IDF (Israëlische leger, nvdr.) te bestuderen”.⁸⁵ En dat om een “beter begrip te krijgen over hoe de oorlog in Afghanistan moet worden aangepakt.”

De goede banden met de NAVO zijn mee te danken aan de zeer geprivilegieerde bilaterale relaties tussen de VS en Israël. Elk jaar krijgt Israël rond de 3 miljard dollar aan militaire hulp van de VS. De extreemrechtse minister van Buitenlandse Zaken, Avigdor Lieberman, vindt dat het lidmaatschap van de NAVO het diplomatieke en veiligheidsdoel van Israël moet zijn.⁸⁶ Hij krijgt daarvoor veel gehoor in de hoge politieke kringen van de VS. Twee maanden na het pleidooi van Lieberman werd in het Amerikaanse Huis van Volksvertegenwoordigers Congres een resolutie ingediend die stelt dat Israël het “lidmaatschap van de NAVO verdient”. In een interview met de Israëlische krant Haaretz zegt Uzi Arad, de Nationale veiligheidsadviseur van Netanyahu: “we moeten er naar streven om de NAVO te vervoegen en een defensie-alliantie af te sluiten met de Verenigde Staten...”⁸⁷ In december 2008 kreeg Israël een opwaardering van de relaties met de NAVO via het Individueel Samenwerkingsprogramma. Volgens het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken gaat het onder meer over samenwerking op vlak van inlichtingen, meer gezamenlijke manoeuvres, uitbreiding van de samenwerking in de 'strijd tegen nucleaire proliferatie'⁸⁸, samenwerking op vlak van bewapening en logistiek, de elektronische connectie van Israël aan het NAVO-systeem, etc.⁸⁹ Concreet betekent dit dat Israël met een oorlogsbodem deelneemt aan de NAVO-operatie in de Middellandse Zee 'Active Endeavour'.⁹⁰

6.2 België

De Israël-NAVO-samenwerking heeft ook gevolgen voor België. Begin 2006 nam de Belgische fregat 'Westdiep' deel aan oefeningen die in het kader van de operatie 'Defense Diplomacy' werden gehouden. Het Belgische marineschip deed daarbij verschillende landen aan, waaronder Israël. Op de website van het Belgische leger staat: "Het uitvaren van de Belgische Fregat de 'Westdiep' wordt gezien als onderdeel van de 'mediterrane dialoog', waarbij de stop in de Israëlische havenstad (Haifa) een herbevestiging (moet) zijn van het belang dat België hecht aan de relatie met Israël en de toekomst van het land."⁹¹ Op 23 en 24 april 2006 brengt de Belgische stafchef, Generaal August Van Daele, een officieel bezoek aan Israël. Hij ontmoette er (toenmalig) minister van Defensie Shaul Mofaz, zijn Israëlische evenknie Lt. Generaal Dan Halutz – de militaire verantwoordelijke voor de Libanon-oorlog - verschillende hoge stafleden van het ministerie van Defensie en het defensiebedrijf Israël Aircraft

83 http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2009/Press+releases/FM_Livni_meets_with_German_FM_and_NATO_Secretary_General_11-Jan-2009.htm

84 Jerusalem Post, 20 november 2009

85 <http://www.israeltoday.co.il/NewsItem/tabid/178/nid/20020/language/en-US/Default.aspx>

86 <http://www.haaretz.com/news/avigdor-lieberman-israel-should-press-to-join-nato-eu-1.208791>

87 http://www.turkishpolicy.com/dosyalar/files/matthew_mark_horn-10_4%281%29.pdf

88 Dit hoewel Israël zelf een nucleaire macht is dat het Nonproliferatie-akkoord niet heeft getekend en een land is dat juist bijdraagt in de nucleaire proliferatie door de uitbouw van het nucleair arsenaal en de bijhorende transportsystemen.

89 http://www.mfa.gov.il/MFA/About+the+Ministry/MFA+Spokesman/2008/NATO_ratifies_ICP_in_Brussels_2_Dec_2008.htm?WBCMODE=PresentationUnpublishedRescuing+Gilad+Shalit+from+his+Hamas+kidnappers+29-Jun-2006tekes

90 <http://www.haaretz.com/business/economy-finance/israel-warship-to-join-nato-anti-terror-force-1.3735>

91 <http://www.mil.be/def/news/index.asp?LAN=nl&ID=485>

Industries. Hij nam ook deel aan een panel met Israëlische topmilitairen en bezocht de basis van Palmachim.

7. Europese samenwerking voor militair en veiligheidsonderzoek en -ontwikkeling

Het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling (FP7) is het belangrijkste instrument voor financiering van onderzoek op Europees niveau. Dit meerjarenplan loopt tot 2013. Op 1 januari 2014 zal het vervangen worden door Horizon 2020.

Met een budget van 53,2 miljard euro verbindt het via transnationale consortiums universiteiten, onderzoekscentra, multinationale ondernemingen, KMO's en overheidsdiensten.

Voornameijk beheerd door het directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie van de Europese Commissie, is FP7 opgebouwd rond 4 samenwerkingsprogramma's, op hun beurt onderverdeeld in 10 onderzoeksthema's. Onder deze thema's bevinden zich o.a. transport (luchtverkeer inbegrepen); nanowetenschappen, nanotechnologieën, productiematerialen en nieuwe productietechnologieën; en veiligheid. De projecten die over veiligheid gaan, vallen onder de bevoegdheid van DG Ondernemingen en Industrie en niet onder die van DG Onderzoek: ze zijn een integraal onderdeel van het pakket hulpprogramma's die de EU ter beschikking heeft ten bate van het concurrentievermogen van de Europese defensie-industrie⁹².

7.1 Deelname van Israël

Het wetenschappelijke en technologische samenwerkingsverband tussen de EU en Israël gaat van start in 1983, maar pas in 1996 wordt het eerste bilaterale akkoord⁹³ gesloten. Dit akkoord geeft aan de Israëlische entiteiten (waaronder onderzoekscentra, universiteiten, ondernemingen en ook de openbare sector) de toestemming om deel te nemen aan alle niet-nucleaire programma's van het 4e Kaderprogramma. Het is de eerste keer dat de EU zich met een niet-Europese staat verbindt voor zijn onderzoeksactiviteiten. Ook aan het 5e, 6e en 7e kaderprogramma neemt Israël deel. Het wordt beschouwd als een geassocieerd land⁹⁴, wat betekent dat de in aanmerking komende entiteiten onder dezelfde voorwaarden vallen als in de EU gevestigde entiteiten. De EU en Israël hebben beiden voordeel bij dit samenwerkingsverband via het delen van kennis en expertise, doch voor Israël komen daar nog de financiële voordelen, het toegangsticket tot de Europese markten en de status die verbonden is aan het deel uitmaken van het Europees onderzoeksmilieu bovenop. Bovendien verleent dit statuut het land de toestemming om deel te nemen aan de verschillende organen die instaan voor de werking van de kaderprogramma's, namelijk het Security Program Committee, het European Security Research and Innovation Forum (ESRIF) en de Security Advisory Group.

Samenwerking tussen Belgische entiteiten en de Israëlische wapenbedrijven

92 Observatoire des armements, « Contribution au Livre vert de la Commission européenne, Vers un cadre stratégique de financement de la recherche européenne et l'innovation ». Beschikbaar op http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/contributions/post/france/observatoire_des_armements_-_fr.pdf, Mei 2011. [geraadpleegd op 10 mei 2012].

93 Wetenschappelijk en technisch samenwerkingsakkoord tussen de Europese Gemeenschap en de staat Israël

94 De andere betrokken staten zijn Albanie, Bosnie, Kroatie, Macédonie, IJsland, Liechtenstein, Monténégro, Noorwegen, Zwitserland en de Faroer eilanden.

In dit rapport werden 4 Israëlische bedrijven bestudeerd, nl. Elbit Systems, Israel Aerospace Industries (IAI), Rafael Advanced Defense Systems en Israel Military Industries (IMI). Acht onderzoeksprojecten verbinden op Europees vlak Elbit en IAI aan Belgische entiteiten. Tot op heden zijn er geen projecten met Rafael of IMI⁹⁵.

Naam project	Israël	België
Protectrail	Elbit	Union des Industries Ferroviaires Européennes - UNIFE Facultés universitaires Notre-Dame de la Paix de Namur (FUNDP)
Talos	IAI	Sonaca SA
IMAC-Pro	IAI	Société Anonyme belge de constructions aéronautiques S.A.B.C.A. Centre de Recherche en Aéronautique asbl
Infucomp	IAI	Katholieke Universiteit Leuven (KUL)
Maaximus	IAI	Samtech SA Sonaca SA Centre de Recherche en Aéronautique asbl LMS International NV
Crescendo	IAI	Free Field Technologies SA Samtech SA
Dotnac	IAI	Koninklijke Militaire School (KMS) Innov Support Verhaert New Products and Services NV
Saristu	IAI	Samtech SA Société Anonyme belge de constructions aéronautiques S.A.B.C.A. Centre de Recherche en Aéronautique asbl Katholieke Universiteit Leuven EASN Technology Innovation Services BVBA Nanocyl SA Sonaca SA

Projecten onder FP7 met deelname Israëlische defensiebedrijven en Belgische entiteiten
Bron: <http://www.cordis.europa.eu>

7.2 Deelname van België

Zoals hierboven vermeld zijn IAI en Elbit Systems defensiebedrijven betrokken bij de bouw van de Muur waarvan het Internationaal Gerechtshof de afbraak geboden heeft. De totale waarde van de projecten waar zij aan deelnemen loopt op tot 235.836.626 euro, waarvan meer dan de helft, nl. 142.730.472 euro, werd bijgedragen door de EU zelf.

Als we dan kijken naar de Belgische deelname, zien we het volgende:

- deelnemende bedrijven: Sonaca, SABCA, LMS International, Samtech, Free Field Technologies, Verhaert New Products and Services, Nanocyl et Innov Support
- deelnemende academische instellingen: de Katholieke Universiteit van Leuven (KUL), les Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (FUNDP) et l'Ecole Royale Militaire (ERM).
- deelnemende netwerken en federaties: l'Union des Industries Ferroviaires Européennes (UNIFE) et EASN Technology Innovation Services
- een privé-onderzoekscentrum: het Centre de Recherche en Aéronautique (Cenaero)

7.3 Projecten

Het is moeilijk om de mogelijke toepassingen van elk onderzoeksproject te beoordelen op basis van zijn wetenschappelijke of technische doelstellingen. Zo kan er niet altijd een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen militaire en civiele toepassingen van een bepaalde technologie, vooral dan in het geval van projecten die draaien om veiligheid. Aangezien de Israëlische bedrijven waarvan sprake nu al medeplichtig zijn aan schendingen van het internationaal recht, bestaat er een bijzonder groot risico dat de kennis die ze verwerven ook op een foute manier zal worden aangewend.

Ter illustratie nemen we de projecten “Protectrail” en “Talos” onder de loep.

Protectrail⁹⁶

Beschrijving: « The PROTECTRAIL project will address the following security sub-missions: protection of signal and power distribution systems against any terrorism act, track clearance, clearance of trains before and after daily use, staff clearance, luggage clearance control, passenger clearance control, freight clearance control, tracking and monitoring of rolling stock carrying dangerous goods, protection of communication and information systems, stations, buildings and infrastructure protection».

‘het PROTECTRAIL project richt zich op de volgende veiligheidsdoelstellingen: bescherming van communicatie- en energiedistributiesystemen tegen terroristische handelingen, controle van routes, treinen voor en na dagelijks gebruik, stafmedewerkers, bagage, passagiers, vrachtvervoer, opsporen en monitoren van gevaarlijke goederen vervoerend rollend materieel, bescherming van de communicatie- en informatiesystemen, stations, gebouwen en andere infrastructuur.’

Dit samenwerkingsverband overkoepelt 29 entiteiten waaronder Elbit Systems, les Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix en de UNIFE.

Elbit zal vanzelfsprekend van de kennis van zijn partners en de Europese fondsen gebruik maken om zijn expertise op vlak van bewakingsmateriaal, opsporingstechnieken en controlesystemen te verbeteren. En diezelfde technologie kan gemakkelijk herbruikt worden bij het bouwen van nederzettingen of de Muur.

Talos⁹⁷

L’Observatoire des Armements schrijft dat Talos ‘een prototype van een flexibel, vervoerbaar grensbewakingsstelsel op de grond beoogt te ontwerpen’. De focus van het onderzoek is gericht op de communicatie met, controle van en commando over voertuigen zonder bestuurder (Unmanned Ground Vehicles, UGV). Het door Talos ontwikkelde systeem zal worden ingezet op plaatsen waar illegale indringing plaatsvindt. Het zal in staat zijn om illegale personen, voertuigen en gevaarlijke stoffen die landgrenzen overschrijden te detecteren en te identificeren, alsmede de indringer te volgen en te contacteren. Het systeem zal ook maatregelen nemen om de illegale actie te stoppen.⁹⁸

⁹⁶ Meer informatie op Protectrail : http://cordis.europa.eu/search/index.cfm?fuseaction=proj.document&PJ_LANG=EN&PJ_RCN=11461472&pid=0&q=9ABC218FA2206BC1F609A6765C8D6F06&type=adv

⁹⁷ Meer informatie over Talos : http://cordis.europa.eu/search/index.cfm?fuseaction=proj.document&PJ_LANG=EN&PJ_RCN=10072708&pid=0&q=8E2BE3A7B807E7B046D67054F3A686AE&type=adv

⁹⁸ Observatoire des armements, op.cit.

De mogelijke militaire toepassingen van dit project, dat bestempeld wordt als ‘onderzoek voor veiligheid’, voor een land in conflict (zoals Israël) behoeft geen verduidelijking. Door deel te nemen aan het project profiteert IAI van de kennis van 13 andere bedrijven of instellingen en van een subsidie met een budget van om en bij de 20 miljoen euro. Onder deze instellingen bevindt zich Sonaca, een Belgisch luchtvaartconstructiebedrijf gevestigd in Gosselies, dat in verschillende militaire programma’s participeert. Sonaca en IAI hebben naast dit Europees onderzoeksprogramma reeds samengewerkt in de tijdelijke "EAGLE" vennootschap, opgericht eind jaren negentig om 18 B-Hunter UAV's (Unmanned Aerial Vehicles) te produceren voor het Belgische leger.

7.4 Samenwerking tussen de Belgische entiteiten en Israëlische academische instellingen gelieerd aan wapenbedrijven of het leger

Israël telt 7 universiteiten. Geen enkele daarvan is neutraal of apolitek. Ze zijn allen op een of andere manier betrokken bij de militaire bezetting van de Palestijnse gebieden. Deze betrokkenheid toont zich bijvoorbeeld in:

- het creëren van onderzoekscentra in samenwerking met defensiebedrijven
- de ontwikkeling van specifieke vormingen voor soldaten die een carrière in het leger beogen, of voor managers in de militaire industrie
- dubbele mandaten, namelijk professoren of academici die ook lid zijn van de bestuursraden van defensiebedrijven of medewerker zijn in de onderzoekscentra van het leger.⁹⁹

De twee universiteiten met de nauwste banden met het Israëlische leger zijn het Technion-instituut en de Universiteit van Tel-Aviv (UTA).

Technion, gelegen in Haïfa, is in 1924 opgericht met als doel ingenieurs te vormen die de fundamenteën moesten leggen voor een toekomstige moderne Israëlische staat. Van alle Israëlische universiteiten heeft Technion het hoogste aantal student-reservisten. Een groot deel ervan is voorbestemd om deel uit te maken van de militaire en/of academische elite¹⁰⁰. Bijna 70% van de Israëlische ingenieurs werd hier opgeleid¹⁰¹.

De UTA is sinds zijn oprichting in 1954 uitgegroeid tot de belangrijkste universiteit in Israël. In tegenstelling tot Technion dat zich meer toespitst op wetenschappelijk onderzoek, vind je hier faculteiten economie, recht, kunst en literatuur.

Aan Belgische kant vinden we de Université Libre Bruxelles (ULB), de Vrije Universiteit Brussel (VUB), de Katholieke Universiteit Leuven (KUL), de Université Catholique de Louvain-la-Neuve (UCL), les Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix (FUNDP Namur), de Gentse Universiteit (UG) en de Universiteit van Hasselt(UH) die samenwerken met de Universiteit van Tel Aviv en/of Technion. Naast deze universiteiten werken ook nog het Leuvense IMEC (Interuniversitair Micro-Electronica Centrum) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) samen met

⁹⁹ Als je bijvoorbeeld de Univeriteit van Tel Aviv neemt, dan zie je dat Yehoshua (Shuki) Gleitman zowel Directeur van de Raad van Bestuur van Elbit is én lid van datzelfde orgaan van UTA. Isaac Ben-Israel, is voorzitter van het departement van de Veiligheidsstudies van de TAU , het belangrijkste in zijn soort in Israël, nadat hij hoofdverantwoordelijke was voor onderzoek en ontwikkeling van het Israëlische leger en het Ministerie van Defensie en lid van het Raad van Bestuur van IAI gedurende 2 jaar.

¹⁰⁰ Tadamon!, « Structure of oppression, Why McGill and Concordia must sever their links with the Technion University », 2011.

¹⁰¹ Technion France, Newsletter. Maart 2011. Beschikbaar op <http://www.technionfrance.org/newsletters/march11/> [geraadpleegd op 10 mei 2012].

UTA (zie volgende tabel).

Belgische universiteit	Israëlische entiteit	Andere Belgische partner	Naam project	Subsidie
ULB	Tel Aviv University	/	STOPENTERICS	€ 16.030.000
ULB	Tel Aviv University	/	MICROME	€ 5.360.000
ULB	Weizmann Institute of Science Tel Aviv University	UCL	AIDA	€ 8.000.000
ULB	Tel Aviv University	/	QCS	€ 1.680.000
ULB	Technion	/	MULTIFLOW	€ 2.210.000
VUB	Tel Aviv University	/	EGEE III	€ 32.000.000
UCL	Technion	/	SELFMEN	€ 36.599.000
UCL	Weizmann Institute of Science Tel Aviv University	ULB	AIDA	€ 8.000.000
UCL	Tel Aviv University	/	MANCOOSI	€ 3.323.000
UCL	Technion	/	NEWCOM++	€ 4.964.000
KUL	Tel Aviv University (coord) Bar Ilan University Weizmann Institute of Science OSM-LAN Ltd Sheba medical centre	/	SAVEME	€ 10.500.000
KUL	Bar Ilan University Tel Aviv University	/	EPIWORK	€ 4.850.000
KUL	Technion	/	VINAT	€ 1.484.000
KUL	Israel Aerospace Industries Ltd Tel Aviv University Innowattech Ltd	Samtech SA Sonaca SA EASN Technology Innovation Services bvba S.A.B.C.A. Nanocyl SA	SARISTU	€ 32.434.000
KUL	Tel Aviv University	/	NEURO GSK3	€ 3.573.842
KUL	Tel Aviv University Hebrew University Weizmann Institute of Science	Université de Mons	ENCITE	€ 11.997.000

KUL	Tel Aviv University	Universiteit Gent IMEC	HEART E-GEL	€ 2.750.000
FUNDP	Tel Aviv University	VITO	QNANO	€ 7.000.000
FUNDP	ICTAF Tel Aviv University	/	PRACTIS	€ 988.000
UMONS	Tel Aviv University Hebrew University Weizmann Institute of Science	KUL	ENCITE	€ 11.997.000
UG	Technion Rad Data Communications Ltd	/	EURO-NF	€ 4.800.000
UG	Tel Aviv University	Université de Mons IMEC vzw	HEART E-GEL	€ 2.750.000
UH	University of Haifa Technion	/	DATA SIM	€ 2.368.000

Projecten tussen de UTA en Technion en Belgische entiteiten onder FP7 (Bron: <http://www.cordis.europa.eu>)

Technion

Technion en Elbit Systems hebben in 2008 een onderzoekscentrum opgericht; het 'New Visions Systems Research Center'¹⁰². De beurzen die het centrum uitreikt zijn ter ondersteuning van academisch onderzoek dat nuttig is voor Elbit, en in samenwerking met het personeel van het bedrijf. Vele professoren van Technion verbonden met het centrum waren onderzoekers in het Israëliëse leger of hebben voor het ministerie van Defensie gewerkt¹⁰³.

Op de inhuldiging verklaarde de voorzitter van Elbit: 'wij zien onze constante investering in onderzoek en ontwikkeling als het centraal bestanddeel van het succes van Elbit Systems tot nu toe, en noodzakelijk om onze overheersing op de zeer competitieve internationale markt op mondiaal vlak te behouden. Door de generaties heen zijn vele afgestudeerden van Technion bij Elbit Systems aan de slag gegaan¹⁰⁴. De decaan van de faculteit Electrical Engineering voegde daar aan toe dat Technion de oprichting van het onderzoekscentrum zag als een 'belangrijke etappe in het lange termijn partnerschap met Elbit Systems'¹⁰⁵.

Verder heeft Technion het TASP (Technion Autonomous System Program) onderzoeksprogramma opgezet rond autonome systemen zoals onbemande vlieg- en voertuigen. In januari 2011 werd een 5-jaren-akkoord ondertekend met Israël Aerospace Industries, waarbij IAI 1 miljoen dollar investeert in dit specifieke programma¹⁰⁶. Via het 'Arlene and Arnold Goldstein Center', dat deel uitmaakt van het TASPprogramma, legt het bedrijf zich toe op de ontwikkeling van onbemande vliegtuigen¹⁰⁷. Verder zit Technion achter het ontwerp van de telegeleide bulldozer Caterpillar D9, gebruikt door het Israëliëse

¹⁰²<http://webee.technion.ac.il/news/Elbit-establishes-Vision-Systems-Research-Center>

¹⁰³Birk Yithzak, Uri C. Weiser, Shy Mannor

¹⁰⁴Elbit Systems, persbericht, « Elbit Systems and the Israel Institute of Technology (Technion) to Establish New Vision Systems Research Centre » December 2008. beschikbaar op : http://ir.elbitsystems.com/phoenix.zhtml?c=61849&p=irol-newsArticle_print&ID=1376090&highlight= [geraadpleegd de 10e mei 2012].

¹⁰⁵Technion, "Technion Focus", November 2008. Beschikbaar op: http://www.focus.technion.ac.il/Nov08/PrintableVersion/Focus_Nov_2008.pdf [geraadpleegd de 10e mei 2012].

¹⁰⁶Technion, "Report of the President", Junu 2011. Beschikbaar op: http://www.admin.technion.ac.il/President/Eng/President's%20Report%202011_FINAL.pdf [geraadpleegd de 10e mei 2012].

¹⁰⁷Website van de TASP, http://tasp.technion.ac.il/Centers/Research_Projects.php?CID=5

leger bij het verwoesten van Palestijnse woningen¹⁰⁸.

Technion werkt ook samen met wapenbedrijf 'Rafael Advanced Defense Systems', waarmee het in 2011 een kaderovereenkomst ondertekende betreffende onderzoekssamenwerking. Een aanvullende overeenkomst is momenteel in onderhandeling¹⁰⁹. Ingenieurs van Rafael en Technion werken aan talrijke projecten samen, zoals de Iron Dome¹¹⁰, een luchtafweerverdedigingssysteem dat korte afstands-raketten onderschept. Naar aanleiding van een jobbeurs georganiseerd door Technion, bevestigde de voorzitter van Rafael, Yedidya Ya'ari dat het bedrijf dit project niet tot een goed einde had kunnen brengen zonder Technion, eraan toevoegend dat 'hoogstwaarschijnlijk 80% van de ingenieursstaf van het bedrijf samengesteld is uit afgestudeerden aan de Technion universiteit'¹¹¹. Nog een voorbeeld van een gezamenlijk militair project is de ontwikkeling van de 'Ramtech'-raketten¹¹².

Daarenboven biedt Technion vormingen aan op maat van managers in defensiebedrijven¹¹³, het ministerie van defensie en het IDF of Israëlische leger¹¹⁴. Tenslotte organiseren Technion en het leger samen het 'Brakim'-programma van de Mechanical Engineering-faculteit. Brakim zorgt ervoor dat student-reservisten hun bachelor kunnen halen gebruik makend van de kennis die ze verwerven in militaire dienst. Hun masterscriptie moet bovendien handelen over onderwerpen gelieerd aan deze militaire dienst. Het doel van dit programma is om de toekomstige technologische elite van de IDF te vormen¹¹⁵.

De universiteit van Tel Aviv

De UTA werkt mee aan de materiële ontwikkeling van technologische infrastructuur en de theoretische ontwikkeling van de doctrines die gebruikt worden in het Israëlische leger.

In het begin van de jaren '90 bijvoorbeeld, richtte de reservistengeneraal Shimon Naveh in samenwerking met de UTA het Operational Theory Research Institute (OTRI) op¹¹⁶. OTRI draagt bij aan het ontwikkelen van militaire doctrines, zoals de techniek om zich een weg te banen door de muren van aaneengrenzende wooneenheden, waarbij het onderscheid tussen de gewone weg en afgesloten wooneenheden vernietigd wordt. Deze techniek werd toegepast bij de aanval op het vluchtelingenkamp Balata in Nablus¹¹⁷.

Nog een voorbeeld is het aan de UTA verbonden Institute for National Security Studies (INSS), de voornaamste denktank met betrekking tot kwesties van nationale veiligheid en defensie. Zijn onderzoeksdomeinen bevatten militaire en strategische kwesties, internationaal recht en nationale

108Al Akhbar, « New York to Host Israel's Top Drone Lab », beschikbaar op:

<http://english.al-akhbar.com/content/new-york-host-israels-top-drone-lab> [geraadpleegd op 1 juni 2012].

109Technion, "Report of the President", op.cit.

110Technion, "Technion Focus", October 2011. Beschikbaar op: <http://www.focus.technion.ac.il/Oct11/securityStory1.asp> [geraadpleegd op 15 mei 2012].

111Idem

112Brief studenten Cornell, « Activists demand Cornell cut ties with Technion », februari 2012. Beschikbaar op :

<http://www.alternativenews.org/english/index.php/component/content/article/28-news/4120-activists-demand-cornell-to-cut-ties-with-technion> [geraadpleegd op 15 mei 2012].

113zie bv het persbericht van Technion, « Technion MBA Program Delivered In-House to 40 Rafael Managers », 7 januari 2001, Disponible sur: <http://pard.technion.ac.il/archives/PressEng.NotActive/Pdf/MBA-eng.pdf> [geraadpleegd op 1 juni 2012].

114Technion - Israel Institute of Technology, 2011, "Report of the President", op.cit.

115Technion, website van het Brakimprogramma, <http://meeng.technion.ac.il/Brakim/> [geraadpleegd op 1 juni 2012].

116SOAS Palestine Society, « Tel-Aviv University – A Leading Israeli Military Research Centre », Februari 2009. Beschikbaar op: <http://electronicintifada.net/downloads/pdf/090708-soas-palestine-society.pdf> [geraadpleegd op 1 juni 2012].

117WEIZMANN E., « Passer en travers des murs », Cairn info, 2007. Beschikbaar op <http://www.cairn.info/revue-multitudes-2007-1-page-31.htm> geraadpleegd op 1 juni 2012].

veiligheid, terrorisme en ‘low intensity’ conflicten. De verschillende conferenties en workshops die het inricht, zijn een verzamelaarsplaats voor het militaire en academische establishment én vertegenwoordigers uit de privé.

UTA biedt tevens het drukst bezette studieprogramma rond veiligheid in Israël aan. Op de website hiervan wordt gesteld dat minstens 50% van de studenten behoren tot het Israëlische defensie-establishment. De site gaat er prat op deze ‘uit te rusten met nieuwe conceptuele instrumenten die hen in staat stellen hun bijdrage te verbeteren in domeinen zoals de militaire planning, het onderzoek naar en de evaluatie van de inlichtingen’.¹¹⁸

Bijkomend bewijs van de nauwe samenwerking tussen de UTA en de wapenindustrie: in 2009 onthult de UTA in een van zijn driemaandelijks tijdschriften dat MAFAT, het orgaan belast met het onderzoek op het ministerie van defensie, 55 projecten van de universiteit financiert. De voorzitter van de universiteit verklaart ‘dat de mensen zich niet realiseren hoe belangrijk het onderzoek van zijn universiteit globaal genomen is en hoeveel de UTA specifiek bijdraagt tot de veiligheid van de staat Israël’¹¹⁹. In datzelfde tijdschrift beroemt de universiteit er zich op antiraket-lasers te hebben ontwikkeld met de hulp van Elbit¹²⁰.

De recente benoeming van Giora Yaron, lid van de adviesraad van Rafael en tevens lid van het ministerie van defensie, aan het hoofd van het uitvoerend comité van de universiteit bevestigt de nauwe banden tussen deze laatste en de militaire industrie.

Onder FP7 werken acht Belgische universiteiten samen met Israëlische universiteiten die gelinkt zijn aan de militaire industrie van dat land. Twee universiteiten nemen deel aan projecten met deze defensiebedrijven. Acht Belgische bedrijven en drie privé onderzoeksinstellingen werken samen met respectievelijk de UTA en de IAI. Tenslotte hebben twee netwerken/federaties de UTA, IAI of Elbit als partner.

	Technion	UTA	Elbit	IAI
UNIFE			x	
EASN Technology Innovation Services BVBA		X		x
Sonaca SA		X		xxx
SABCA SA		X		xx
Innov Support				x
Samtech SA		X		xxx
LMS international				x
Free Field Technologies SA				x
Verhaert New Products and Services NV				x
Nanocyl SA		X		x
FUNDP		Xx	x	
ULB	x	Xxxx		
VUB		X		

¹¹⁸ niversiteit van Tel Aviv, Security Studies Program, <http://spirit.tau.ac.il/security/content.asp> [geraadpleegd op 1 juni 012).

¹¹⁹Tel Aviv University Review, « In Defense of the Nation », herfst 2008-2009, Beschikbaar op:

http://www.aftau.org/site/DocServer/TAUReviewWinter08_09.pdf?docID=5581 [geraadpleegd op 1 juni 2012].

¹²⁰Idem

UCL	xx	Xx		
Université de Mons		X		
Université de Gand	x	X		
Université de Hasselt	x			
KUL	x	Xxxxxx		xx
Ecole Royale militaire				x
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek		Xx		
Cenaero				xxx
Interuniversitair Micro- Electronica Centrum vzw		Xx		

Dus...

1. Het is niet normaal dat entiteiten die deel uitmaken van of verbonden zijn met de wapenindustrie van een land in oorlog kunnen genieten van openbare Europese fondsen en de kennis van Europese entiteiten, gezien het reële risico dat de ontwikkelde technologieën anders aangewend zullen worden en op die manier leiden tot schendingen van het internationaal recht.
2. Het is niet normaal dat bedrijven die door hun activiteiten, of de activiteiten van hun filialen, direct of indirect betrokken zijn bij zware schendingen van het internationaal recht hun technologische capaciteiten kunnen verbeteren dankzij openbare Europese fondsen en de kennis van Europese entiteiten. Dit geldt eveneens voor de universiteiten die rechtstreeks gelinkt zijn aan de Israëlische militaire industrie.
3. Het is niet normaal dat projecten waarvan verondersteld kan worden dat zij militaire toepassingen kennen gefinancierd worden door een Europees civiel onderzoeksprogramma.

8. Eisen voor een militair embargo tegen Israël

8.1. Een volledig embargo op wapens en veiligheidsuitrusting

In het licht van de ernstige en herhaalde schendingen van het internationaal recht door Israël is het hoognodig dat de wetgevende en uitvoerende instanties van ons land een wapenembargo instellen tegen Israël. Dit embargo moet van kracht blijven totdat Israël zijn internationale verplichtingen naleeft, door de bezetting en de kolonisering te beëindigen, de Muur af te breken, de grondrechten van de Arabisch-Palestijnse burgers van Israël naar volledige gelijkheid te erkennen en de rechten van de Palestijnse vluchtelingen zoals erkend in resolutie 194 van de VN te respecteren.

Een dergelijk embargo houdt de stopzetting in van:

- Wapenexport van België naar Israël;
- Import van Israëlische wapens in België;
- Transit van Israëlische wapens op Belgisch grondgebied;
- Wetenschappelijke samenwerking - zowel bilateraal als in het kader van Europese onderzoeksprogramma's - met de Israëlische wapenindustrie;
- Alle onderzoeksprogramma's tussen Belgische en Israëlische universiteiten die een militaire en/of veiligheidstoepassing kunnen hebben;
- Deelname van Belgische bedrijven in het kapitaal van Israëlische ondernemingen die tot de wapenindustrie, de defensie-industrie en/of de veiligheidsindustrie behoren;
- Deelname van Israëlische bedrijven die tot de wapenindustrie, de defensie-industrie en/of de veiligheidsindustrie behoren in het kapitaal van Belgische ondernemingen.

Een militair embargo tegen Israël kan slechts effectief zijn als er sprake is van gezamenlijke actie op het Europese niveau. De maatregelen genomen door de Belgische overheden moeten daarom versterkt worden door een Verordening van de Raad van de Europese Unie die het embargo formeel instelt voor het gehele grondgebied van de Unie.

8.2. Vooraf: toegang tot informatie

De door de Belgische en Europese overheden gepubliceerde verslagen (zie hoofdstuk 5) informeren slechts ten dele over de omvang van de wapenhandel met Israël. Nochtans betreft het een belangrijke en gevoelige kwestie. De informatie hierover zou dus volledig, betrouwbaar, geharmoniseerd en toegankelijk moeten zijn. Ze zou moeten toelaten de volgende vragen te beantwoorden: Welke ondernemingen zijn betrokken? Wat zijn de handelsvolumes? Voor welk bedrag? Wat zijn de verhandelde goederen en diensten? Wat is hun eindbestemming? De bevoegde instanties moeten deze informatie zonder verder uitstel publiek maken, voor elke transactie die uitgevoerd en elke vergunning die toegekend wordt.

8.3. Wapenhandel

Wallonië en Vlaanderen: de regionale wetgeving moet uitgebreid en toegepast worden

Na de Israëlische aanval op de Gazastrook in december 2008 - januari 2009 (zie inleiding) hebben

de regio's Vlaanderen en Wallonië een decreet gestemd dat het einde van de wapenexport met het Israëliëse leger als bestemming vereist. Dit decreet moet worden uitgebreid tot de gehele Israëliëse militaire industrie et moet ook werkelijk worden toegepast door de regionale overheden. Uit beschikbare rapporten blijkt immers dat de wapenhandel zich verder zet zonder enige reactie van de bevoegde instanties.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest: wetgeving is noodzakelijk

Op het niveau van de regio Brussel bestaat er geen wetgeving betreffende de kwestie. Dit gebrek moet worden verholpen door het aannemen van de nodige wetgeving opdat de Regio geen wapens van en naar Israël meer kan invoeren en uitvoeren.

8.4. Wetenschappelijk onderzoek

De verantwoordelijke instanties van de Belgische academische instellingen, zowel de bevoegde ministeries als de academische instanties, moeten zich door middel van het aannemen van een ethisch handvest verbinden tot de stopzetting van:

- Elke samenwerking met Israëliëse ondernemingen actief in de wapen-, defensie en veiligheidsindustrie;
- Projecten uitgevoerd in samenwerking met Israëliëse academische instellingen die toepassingen in de militaire en/of veiligheidsindustrie hebben of kunnen hebben.

Op het Europese niveau moeten de deelnamevoorwaarden van het volgende kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling, 'Horizon 2020', gewijzigd worden zodanig dat het mogelijk is instellingen uit te sluiten die, omwille van de doelstellingen die ze nastreven of de aard van hun activiteiten, direct of indirect medeplichtig zijn aan ernstige schendingen van het internationaal recht en het internationaal humanitair recht. Dit zou toelaten om de betrokken Israëliëse instellingen feitelijk te weren.

8.5. Kapitaalinvesteringen

- Belgische ondernemingen moeten hun investeringen in Israëliëse wapen- en veiligheidsondernemingen stopzetten.
- Parallel hieraan moeten de Belgische overheden de nodige maatregelen nemen om Israëliëse wapenondernemingen te verhinderen te investeren in zowel publieke als private Belgische instellingen.

9. Bijlagen

Bijlage 1

Korte beschrijvingen van algemene categorieën van de Militaire Lijst van de EU :

- ML1 Wapens met gladde loop met een kaliber van minder dan 20 mm, andere wapens en machinegeweren met een kaliber van 12,7 mm (kaliber 0,50 inch) of minder en toebehoren, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML2 Wapens met gladde loop met een kaliber van 20 mm of meer, andere wapens met een kaliber groter dan 12,7 mm (kaliber 0,50 inch), toestellen en accessoires, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML3 Munitie en ontstekingstoestellen, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML4 Bommen, torpedo's, raketten, geleide projectielen, andere explosieve mechanismen en ladingen en aanverwante apparatuur en accessoires, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML5 Brandbescherming en aanverwante alarmsystemen en waarschuwingssystemen, en aanverwante systemen, test and alignment (alignement) apparatuur en countermeasure apparatuur, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren.
- ML6 Voertuigen voor grondoperaties en onderdelen.
- ML7 Chemisch of biologisch giftig materiaal, "riot control agents" (middelen tegen rellen), radioactief materiaal, aanverwante apparatuur, onderdelen en materialen.
- ML8 'Energetische materialen' en verwante stoffen.
- ML9 oorlogsbotten, (zowel oppervlakteschepen als onderzeers), speciale scheepsuitrusting, accessoires, onderdelen en andere oppervlakteschepen.
- ML10 Vliegtuigen, "lighter than air vehicles", onbemande vliegtuigen, vliegtuigmotoren en vliegtuigapparatuur, aanverwante apparatuur en onderdelen, speciaal ontworpen of aangepast voor militair gebruik.
- ML11 Elektronische apparatuur die nergens elders op de gemeenschappelijke lijst van militaire goederen van de EU voorkomt, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML12 Wapensystemen voor kinetische energie met hoge snelheid en aanverwante apparatuur, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML13 Pantserapparatuur of beschermingsapparatuur, constructies en componenten.
- ML14 Speciaal militair oefenmateriaal of materiaal om militaire scenario's te stimuleren, simulators speciaal ontworpen voor opleiding in het gebruik van vuurwapens of andere wapens die onder ML1 of ML2 vallen, en speciaal ontworpen onderdelen en accessoires.
- ML15 Imaging of countermeasure equipment, speciaal ontworpen voor militair gebruik, en speciaal ontworpen onderdelen en toebehoren.
- ML16 Smeedstukken, gietstukken en andere halffabricaten waarvan het gebruik in een bepaald product identificeerbaar is door samenstelling, geometrie of functie, en die speciaal ontworpen zijn voor alle producten gespecificeerd door ML1 tot en met ML4, ML6, ML9, ML10, ML12 of ML19.
- ML17 Militaire uitrustingsstukken, materialen en "bibliotheken", en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML18 Productieapparatuur en onderdelen van producten als bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.
- ML19 Gerichte energie wapensystemen (DEW), verwante apparatuur of countermeasure apparatuur en testmodellen, en speciaal ontworpen onderdelen.
- ML20 Cryogene en "supergeleidende" apparatuur, en speciaal ontworpen onderdelen en accessoires.
- ML21 "Programmatuur" speciaal ontworpen of aangepast voor de "ontwikkeling", de "productie", het "gebruik" van apparatuur of materialen bedoeld in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen.
- ML22 "Technologie" voor de "ontwikkeling", "productie" of het "gebruik" van artikelen.

Bijlage 2 Europese wapenhandel naar Israël (*)

Land	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totaal
België	3,148,534		14,232,708	511,867	5,409,223	1,406,573	1,730,856	2,277,176	28,716,937
Bulgarije					2,455,498	2,435,187	1,297,296	4,886,538	11,074,519
Cyprus									0
Denemarken								228,180	228,180
Duitsland	131,567,362	14,770,993	20,358,689	19,558,179	28,970,368	25,083,601	32,632,918	31,620,418	304,562,528
Finland						84,776	17,145	7,930	109,851
Frankrijk	57,367,877	101,344,894	72,219,112	89,139,711	126,271,263	75,033,595	45,980,189	32,830,695	600,187,336
Griekenland	203,034	337,784	558,858	88,606	29,640	35,160	3,361,095	642,000	4,614,177
Hongarije	446,920	255,000		41,370	10,000	28,035	126,035	24,750	1,549,360
Ierland								24,750	24,750
Italië	2,621,215	29,373	1,302,815	1,023,105	451,103	1,885,712	226,304	1,315,521	8,855,148
Luxemburg			39,954						39,954
Nederland	10,000		7,923	393,000	116,542	314,011	80,000	717,029	1,638,505
Oostenrijk		724,806	24,540	476,890	11,875	176,925	553,551	483,600	2,452,187
Polen	5,273,883	4,063,682	567,488	6,678,485	3,849,962	7,008,296	4,008,423	2,617,826	34,068,045
Portugal									0
Roemenië									16,667,870
Slovakije	776,990	4,130,158	719,897	358,413	70,712	607,355	52,159	100,000	6,763,525
Slovenië	498,062	628,137	255,833	1,550,255	1,669,232	52,159	526,573	615,908	5,796,159
Spanje	734,483	175,537	953,116	1,109,575	4,365,309	157,200	2,805,955	5,766,600	16,067,775
Tsjechië	10,863,689	94,000	707,000	292,000	2,820,523	285,430	292,496	3,587,573	18,942,711
Verenigd Koninkrijk	16,905,000	17,280,000	33,454,974	5,927,948	6,789,897	31,555,334	6,633,634	7,291,374	125,838,161
Totaal	230,417,049	143,834,364	145,402,907	127,149,404	199,959,017	161,604,544	113,745,254	113,589,740	1,235,702,279
Aantal licenties									
Goedgekeurd	512	404	439	610	1018	833	946	808	5,570
Gewelgerd	26	26	14	27	28	22	23	20	186
									5756

(*) bron: Rapporten in het kader van de 'Security-related export controls II - Military equipment' <http://www.consilium.europa.eu/eeas/foreign-policy/non-proliferation>

Dit dossier werd gerealiseerd door intal, Vrede vzw en Vredesactie vzw met de steun van Geneeskunde voor de Derde Wereld en DGD.

Contacteer de organisaties via:

intal

Haachtsesteenweg 53, 1210 Brussel

info@intal.be

02/209.23.50

Vrede vzw

Dok Noord 4E, bus 003, 9000 Gent

vrede@vrede.be

09/233.46.88

Vredesactie vzw

Patriottenstraat 27, 2600 Berchem

info@vredesactie.be

03/281.68.39